

ET RØVET RUSLAND

En undersøgelse af Vladimir Putins
historiebrug i Ruslands forhold til Ukraine

Studie: Historie

Anslag: 97.288 tegn

Gruppenr.: S2225813229

Vejleder: Claus Bundgaard

Semester: Bachelorprojekt

Gruppemedlemmer:

Aksel Stechmann - 68084

Jeppe Stie-Svendsen - 68284

Abstract

This paper examines how Russian President Vladimir Putin incorporates the use of history in his speeches and articles with regards to how he positions Russia in its relation to Ukraine. The analysis is structured around three central places of remembrance (danish: erindringssteder): The Kyivan Rus which focuses on the close historical relation between Ukraine and Russia; the heritage of the Sovietunion in relation to how the union defined the borders of Soviet-Ukraine; World War II, ukrainian nationalism and its relation to nazism which centers around how Putin relates nazism to the current ukrainian political elite. The analysis concludes that Putin primarily utilizes the three places of remembrance to legitimize Russia's current invasion of Ukraine. Putin finds the distribution of territories during the soviet era to have been theft, and a complete violation of Russia's integrity. Furthermore, he seeks to protect ethnic russians within the borders of Ukraine from a genocide, instigated by ukrainian nationalists and neo-nazis, who continue the tradition of atrocities committed during World War II. Finally, Putin perceives Ukrainians and Russians as a single people, basing his claim on common history, language, and culture. Thus he implies that ukrainians should unite under Russia, as Russia is the more legitimate state.

Indholdsfortegnelse

Indledning	2
Opgavens opbygning	3
Historiografi	4
Teoretisk forskning	6
Projektets position i forskningsfeltet	7
Teori	8
Brubaker: Kriterierne for nationale identiteter	8
Warring: Historiebrug, erindringsfællesskaber og erindringssteder	9
Vladimir Putin	11
Metode	12
Invasionen af Ukraine	12
Empiri	13
Kildevalg	13
Søgestrategi og ophav af kilder	13
Afgrænsning og alternative perspektiver	15
Afgrænsning af erindringssteder	15
Analysestrategi	17
Analyse	17
Kyivriget	17
Putin og Kyivriget	19
Fra søskendeskab til ét folk	23
Rusland som Kyivrigets aftager	25
Sovjetunionens opdeling af nationer	27
Korenizatsiia: Mere national identitet - ingen borgerkrige	28
Grænsekonflikter i det østlige Ukraine	29
Putins argumentation: Historisk ret eller nationalistisk identitet?	30
Putins opfattelse af grænserne	32
Anden Verdenskrig, ukrainsk nationalisme og nazisme	33
OUN og Stepan Bandera	34
Erindringskonflikten om OUN	35
Nutidens nazister	36
Diskussion	38
Konklusion	40
Litteraturliste	42
Kildeliste	44

Indledning

Morgenen den 24. februar 2022 lød sirenerne som et vækkeur i Kiyv, Ukraines hovedstad; en ny krig i Europa er begyndt. Hvad de fleste troede var ren sabelraslen fra Vladimir Putin, havde vist sig at være alvor, og russiske soldater strømmede nu fra de belarussiske og russiske grænser ind i Ukraine. Dette projekt, der oprindeligt blev formet i de første dage af februar, antog nu en ny og skræmmende relevans. Invasionen var begyndelsen på en ny højspændt og betændt periode i forholdet mellem Rusland og Ukraine - en kulmination af næsten et årtis fjendtligheder. Dette er til trods for landenes ligheder og fælles historie. De to landes historier strækker sig helt tilbage til sidste halvdel af 800-tallet, hvor det gamle Rus-rige blev grundlagt.¹ Siden har forholdet mellem de to landene været præget af en lang række forskellige regimer og konflikter. Især indenfor de seneste 100 år har Ukraines selvstændighed været et dominerende og kontroversielt emne, hvilket fik momentum i kølvandet på den russiske revolution. Ukraine prøvede at opnå selvstændighed i slutningen 1910'erne, men blev i sidste ende indlemmet i Sovjetunionen, hvilket fik betydning for grænsedragningen mellem Rusland og Ukraine.² Det moderne Ukraine manifesteres i 1991 på baggrund af Sovjetunionens opbrud, som gav mulighed for unionens minoritetsetniske republikker at søge selvstændighed. Ruslands forhold til Ukraine var umiddelbart godt efter selvstændigheden, men blev mere betændt efter Euromajdan og det EU-venlige systemskifte, som begivenheden forårsagede i Ukraine.³ Rusland har med Vladimir Putin i spidsen, siden da annekteret den ukrainske halvø, Krim, i 2014 og støttet udbryderrepublikkerne Luhansk og Donetsk i deres løsrivelse fra Ukraine i 2022.

I dag er Rusland engageret i en offensiv krig mod Ukraine, umiddelbart med henblik på annekteringen af republikkerne, selvom det i dag er uklart, hvilke andre mål der er fra russisk side. Ved hver af disse begivenheder har Putin holdt taler for at forklare samt legitimere Ruslands handlinger overfor den russiske befolkning, ukrainske befolkning og omverdenen. Putin anvender især historie i sin argumentation, hvilket kommer til udtryk i taler og artikler, hvor hans anvendelse af erindringssteder spiller en central rolle. Derfor har dette projekt ønsket at undersøge, hvilke historiske argumenter Putin vælger at inddrage, samt hvad disse argumenter kan fortælle om Putins historieopfattelse og syn på det nutidige forhold mellem

¹ Britannica, T. Editors of Encyclopaedia, 2013

² Hajda et al., n.d.

³ D'Anieri, 2019: 211-212

Ukraine og Rusland. Disse ovenstående overvejelser har ledt til følgende problemformulering:

Hvordan anvender Vladimir Putin historiebrug gennem taler og artikler til at positionere Rusland i relation til Ukraine?

Opgavens opbygning

Projektet vil i første omgang give en historiografisk oversigt, der vil introducere relevant forskning i forbindelse med undersøgelsen, samt kontekstualisere hvor dette projekt positionerer sig i forhold denne forskning. Herefter redegør projektet i et teoretisk kapitel for sociologen Roger Brubakers teori om nationalisme samt historiker Anette Warrings overvejelser om historiebrug og erindringssteder. Vladimir Putin og hans historie vil efterfølgende blive afklaret, hvilket skal give indblik i Putins forståelse af Ruslands position i geopolitik. Herefter vil projektet i et metodisk kapitel kontekstualisere undersøgelsen ud fra nutidige begivenheder samt give indblik i valgt empiri og tilhørende overvejelser. Kapitlet giver også en introduktion til analysen, hvor selve analysestrategien vil blive fremlagt og afgrænset. Analysen er opdelt efter tre erindringssteder: Kyivriget og Rus, Sovjetunionens inddeling af nationer samt Anden Verdenskrig, ukrainsk nationalisme og nazisme. Hvert erindringssted bliver i analysen kontekstualiseret samt redegjort, og dertil sat i en analytisk kontekst med empirien. Afsluttende diskuteres analysens pointer i relation til Ruslands invasion i Ukraine i 2022.

Historiografi

Historieskrivning om Ukraine og Rusland, samt deres indbyrdes forhold, går flere hundrede år tilbage og indeholder en række forskellige traditioner, der er lige så brogede og omskiftelige, som de epoker landene selv har gennemgået. Det er af denne grund umådeligt vanskeligt at give et fyldestgørende historiografisk overblik af feltet, da en sådan undersøgelse ville være en et projekt i sig selv. Følgende afsnit vil af ovenstående grunde blot udlægge grundtræk ved feltets historie, i et forsøg på at kontekstualisere denne undersøgelse og dets position inde for feltet.

Et værk, som særligt har informeret dette projekt, er *The Origins of the Slavic Nations: Premodern Identities in Russia, Ukraine and Belarus* (2006) af Serhii Plokhy, professor i ukrainsk historie ved Harvard University. Plokhy er en toneangivende forsker indenfor feltet af russisk og ukrainsk historie, der gennem sin sin karriere har udgivet en række anerkendte værker såsom: *The Cossacks and Religion in Early Modern Ukraine* (2001) og *Unmaking Imperial Russia: Mykhailo Hrushevsky and the Writing of Ukrainian History* (2005). *The Origins of the Slavic Nations* beskæftiger sig med spørgsmålet om præmoderne identiteter og identitetsdannelser i de moderne østslaviske landes områder, fra perioden umiddelbart før Kyivrigets grundlæggelse i det 9. århundrede til det 18. århundredes russiske tsardømme. Plokhy giver i bogen et groft oprids af ukrainsk og russisk historie gennem perioden, hovedsageligt med et udgangspunkt i de primære kilder. Der undersøges, hvad kilderne fortæller eller ikke fortæller om de identitetsmarkører, der var i spil gennem de forskellige epoker, og hvordan senere historieskrivning har forholdt sig til disse. Særligt tydeliggøres det, at der siden middelalderens krøniker har været kræfter, der har søgt på både at inkludere og ekskludere regionens folkeslag i forskellige nationale projekter. I tidlig-moderne og moderne tid har der fra historikeres side været opmærksomhed på spørgsmålet om ukrainsk identitet, dets historiske gyldighed og dets forhold til Rusland og russisk identitet. Under de 19. og 20. århundreders politiske konflikter har der særligt fra tsarrussisk, sovjetisk og moderne russisk side været en tendens til at underkende den ukrainske identitet, som blot værende et led i en større russisk identitet. Moderne ukrainske og til dels også vestlige historikere har i kontrast overvejende hævdet den ukrainske identitets selveje, samtidig med at anerkende et slægtskab til det russiske folk. Disse er selvfølgelig simplificeringer, og historieskrivningen gennem de sidste omtrent 300 år er både varieret og nuanceret, hvorfor det er udfordrende at opsummere kort. Ovenstående er imidlertid de mest dominante strømninger i historiografien, hvorfor de

er de vigtigste at informere om i sammenhæng med nærværende projekt. *The Origins of the Slavic Nations* er fra 2006 og beskæftiger sig derfor af gode grunde ikke med det brud på ukrainsk-russiske relationer som Euromajdan og Krimms annektering resulterede i, samt de implikationer begivenhederne havde på moderne russisk historiebrug i årene siden 2013. Plokhys historiografiske undersøgelse viser imidlertid tydeligt, at meget af Putins argumentation og stillingtagen over for den ukrainske identitet ikke er ny og har dybe rødder i allerede eksisterende russiske traditioner.

Inden for emnet Sovjetunionens opdelingen af nationalstater i begyndelsen af 1920'erne har projektet fokuseret på *From space to Territory: Negotiating the Russo-ukrainian Border, 1919–1928* af Stephan Rindlisbacher (2018), der er historiker med fokus på Østeuropa ved Europa Universitetet i Frankfurt. Dertil har projektet inkluderet artiklen *Korenizatsiia: Restructuring Soviet nationality policy in the 1920s* af George Liber (1991), der er professor i ukrainsk historie på Alabama University. I Libers artikel beskæftiger han sig med, hvordan Ukraine og andre sovjetiske republikker fik tildelt et afgrænset territorium inden for Sovjetunionen, samt hvordan processen korenizatsiia styrkede de nationale sprog og kulturer. Processen var oprindeligt tænkt som et svar på, hvordan bolsjevikkerne kunne opretholde ro efter unionens oprettelse, samle de forskellige folkefærd i unionen og undgå en ny borgerkrig i Østeuropa. Artiklen kontekstualiserer dermed en af grundene til, hvorfor Ukraine blev et selvstændigt land i 1991 samt aktualiserer emnet ud fra Sovjetunionens opløsning i 1991, hvor artiklen også blev skrevet. Dog beskriver artiklen ikke detaljeret, hvordan de præcise grænser blev tegnet mellem Ukraine og Rusland, hvorfor det er relevant at inddrage Rindlisbachers artikel. Rindlisbacher forklarer i artiklen, hvordan Donbas-regionen er central i konflikten mellem Ukraine og Rusland. Artiklen har primært fokus på en sovjetisk kommission, der skulle afklare de præcise grænser mellem landene, samt de umiddelbare konflikter som grænsedelingen medfulgte.

Projektet har også draget nytte af forskningsartikler om ukrainsk nationalisme under 2. verdenskrig, hvor projektet primært har benyttet artiklen *Reclaiming the Past, Confronting the Past: OUN–UPA Memory Politics and Nation Building in Ukraine (1991–2016)* af historiker, Yuliyas Yurchuks (2017), der til dagligt arbejder på Södertörn Universitet i Stockholm. Samtidig har projektet inddraget *The strategy of the organisation of Ukrainian nationalists in its quest for a sovereign state, 1939–1950* af Alexander Statiev (2020), der er professor ved det canadiske universitet, Waterloo University. Statievs artikel fokuserer på den

ukrainske selvstændigheds organisation, OUN, og hvilke mål organisationen havde, samt hvordan de i praksis prøvede at opnå målet. Artiklen er kritisk undersøgende, hvorfor dens konklusioner er en skarp kritik af organisationens strategi, der bliver beskrevet som naiv og fokuserede mere på ideologi end praksis. Statiev fokuserer udelukkende på OUN i dens samtid, hvorimod Yurchuks artikel har et nutidigt perspektiv på organisationen, og hvordan selve historien, om OUN bliver anvendt i det 21. århundrede. Artikkels beskrivelse af OUN fokuserer, modsat dette projekt, på ukrainske politikeres brug af historie samt begrebet *vergangenheitsbewältigung*, der beskriver, hvordan et samfund skal behandle en problematisk nationalhistorie. Artiklen sætter dertil denne proces i kontekst til nutidige konflikter, hvor Yurchuk konkluderer, at “This process [Vergangenheitsbewältigung] is, however, hampered by the continuing military conflict in Donbas, which serves to strengthen nationalist sentiment.”⁴

Projektet har også inddraget historieforskning til forståelsen af Vladimir Putin, hvorfor *The new tsar: The rise and reign of Vladimir Putin* af Steven Lee Myers (2015) er blevet inkluderet. Bogen er en gennemarbejdet beskrivelse af afgørende perioder i Putins liv; fra hvordan Putins familie blev påvirket af Anden Verdenskrig til hans arbejde som KGB-agent i Dresden, afsluttende ved annekteringen af Krim i 2014. Som læser får man et detaljeret indblik i, hvilke erfaringer, begivenheder og udfordringer der har påvirket Putin og hans verdenssyn. Myers har taget udgangspunkt i Putins egne biografier, der bidrager til Myers samlede analyse af en russisk præsident, der er magtfuldkommen og ønsker et endnu større Rusland med sammenligninger til det russiske imperium; derfor titlen “Den nye tsar”. Dermed kan denne analyse anses som en forholdsvis kritisk fremstilling af Putin.

Teoretisk forskning

Eftersom dette projekt beskæftiger sig med historiebrug og nationalhistorie, og dermed national identitet, vil dette afsnit også inkludere Roger Brubaker (2009) og Anette Warring (2011), der henholdsvis har skrevet artiklerne “Ethnicity, Race, and Nationalism” og “Erindring og historiebrug: Introduktion til et forskningsfelt”. Brubaker undersøger feltet nationalisme, der ifølge ham skal behandles komparativt, globalt, interdisciplinært, multiparadigmatisk, samt skal nationalisme analyseres i et sammenspil med etnicitet og race. Feltet skal dermed være mere integreret og skal ikke behandles statisk, ligesom fra et

⁴ Yurchuk, 2017: 126

primordialistisk synspunkt. Brubaker har i den forbindelse også formuleret spørgsmål, der skal definere og adskille nationaliteter samt andre identitetsfællesskaber, hvilket ligger i tråd med Warrings udredning om teorierne *erindringsfællesskaber* og *erindringssteder*. Fra disse begreber kan tilknyttes begrebet *erindringspolitik*, der i tilfælde kan bruges som et magtredskab til at definere og bekræfte et bestemt fællesskab. Magtredskabet kommer til udtryk i begreberne *historiebrug* og *erindringsbrug*, som er to begreber, Warring ser som uadskillelige fra hinanden, og skal derfor behandles således. Disse to begreber skaber narrativer både på et individuelt og kollektivt niveau; narrativer, der kan anvendes som argumentation til dannelsen og opretholdelsen af fællesskaber og deres respektive identiteter.

Projektets position i forskningsfeltet

Projektets felt er en blanding af flere former forskning om Putin, Rusland og Ukraine. Projektet har dermed ikke fokuseret udelukkende på forskning inden for et felt, men har inddraget forskning fra flere felter, der har været relevant for besvarelsen af problemformuleringen. Dermed ønsker projektet at fokusere på Putins vigtigste argumenter i forbindelse med måden, han anvender historie, hvorfor projektets analyse også strækker sig over en lang periode. Dertil er projektet primært udformet efter begyndelsen af invasionen af Ukraine, hvilket er grunden til at projektet har et nyt perspektiv på, hvordan Putin anvender historie i sin argumentation. Invasionen har netop udvidet mulighederne for at forstå, hvordan Putin i de sidste 10 år har positioneret Rusland i forhold til Ukraine, eftersom meget af hans historiebrug relaterer sig direkte de bevæggrunde, som han har givet for invasionen eller den “specielle militære operation”, som Putin kalder den. Disse omstændigheder har muliggjort nye tolkninger af målet med Putins historiebrug, som værende en vigtig brik i det ideologiske grundlag for den russiske invasion af Ukraine.

Teori

I det kommende kapitel vil Rogers Brubakers teoretiske forståelse af nationalisme præsenteres, da det skal fungere som et analyseværktøj i undersøgelsen om Putins opfattelser af ukrainske og russiske nationale identiteter. Dertil vil Anette Warrings forståelse af historiebrug og erindringsfællesskaber blive skitseret og uddybet til senere anvendelse i analysen af talerne.

Brubaker: Kriterierne for nationale identiteter

Denne undersøgelse af Putins historiebrug rummer komplekse identitære og nationale problemstillinger mellem to nationer. Derfor anvendes sociologen Rogers Brubakers artikel "Ethnicity, Race, and Nationalism" (2009) til at navigere i, hvordan nationale identiteter og fællesskaber kan defineres, samt hvornår ét fællesskab adskiller sig fra et andet. I Brubakers tekst prøver han at undersøge nationalisme, etnicitet og race som et integreret felt.⁵ Fremfor at se hvad race, etnicitet og nationalisme *er*, skal man hellere fokusere på, hvordan race, etnicitet og nationalisme *fungerer*⁶. Nationalisme, etnicitet og race skal derfor ikke opfattes som statiske, men som kategorier der forandrer sig over tid. For eksempel i dette projekt undersøges Rus-arven fra det gamle Kyivrige. I middelalderen blev der lagt fundamentet for en østslavisk grundidentitet, som senere ville udvikle sig til de moderne østslavisk nationale identiteter.

Til at kunne definere forskellige gruppers identiteter opstiller Brubaker flere spørgsmål, hvor følgende spørgsmål om forskellige identitetsmarkører særligt er centralt: "What is the relative importance of ancestry, phenotype, dress and adornment, language, culture, way of life, citizenship, or other factors as defining traits (criteria) or cues (indicia) of membership?"⁷. Netop spørgsmålet om sprog, kultur, religion og levevis er også en faktor for dette projekts analyse, eftersom Putin også inddrager disse elementer i empirien, især ved argumenter der lægger vægt på den fælles historie mellem de to lande og de kulturelle ligheder mellem ukrainere og russere.

⁵ Brubaker, 2009: 22

⁶ Brubaker, 2009: 29

⁷ Brubaker, 2009: 26

Warring: Historiebrug, erindringsfællesskaber og erindringssteder

I en analyse af Putins brug af historie er det også relevant for projektet at inddrage og gøre brug af begreberne erindring og erindringssteder. Disse begreber beskrives af Anette Warring (2011) i forskningsartiklen “Erindring og historiebrug: Introduktion til et forskningsfelt” i tidsskriftet *Temp*. Historiebrug handler om, hvordan historien bliver anvendt, samt hvilke elementer i fortiden der bliver fremhævet eller nedtones, samt hvordan de bliver fortolket. Historiebrug omhandler dermed menneskers og fællesskabers opfattelser af fortiden, og påvirker dertil også, hvordan de forstår nutiden. Dette kaldes også for *historiebevidsthed*, som præger et individs livsverden eller erfaringsverden. Det er med udgangspunkt i et individs historiebevidsthed, man skal forstå, hvordan en person tænker og anvender historie⁸. Udover Warring har Bernard Eric Jensen siden midten af 1980’erne forsket og udviklet en moderne forståelse af begrebet historiebevidsthed. Jensen forklarer, at “begrebet retter [...] opmærksomheden mod det menneskelige eksistensvilkår, at i en levet nutid indgår der altid såvel en erindret fortid som en forventet fremtid.”⁹

Med udgangspunkt i begrebet historiebevidsthed er det også relevant at inddrage erindringsbegrebet, som ifølge Warring er en kompleks størrelse. Selve erindring som proces handler om forstå sammenhængen mellem det fortidige, nutidige og det fremtidige. Erindring handler ikke om rekonstruere fortiden, men snarere at forstå hvilken betydning fortiden kan have en i nutidig kontekst. Det er dermed nutiden, der skaber rammerne for, hvordan fortiden bliver brugt og kontekstualiseret.¹⁰

Selve erindringsprocessen kan foregå hos individet, i en social gruppe eller i en vekselvirkning mellem individ og social gruppe¹¹. Erindring i grupper er særligt interessant for dette projekt, eftersom projektet undersøger, hvordan Putin forsøger at præge forståelsen af et fællesskab ved brug af erindring og historie. Kollektiv erindring kaldes også for erindringsfællesskaber, som er en foranderlig konstruktion, der præger, hvilke erindringer som bliver fremhævet, nedtonet og glemt. På denne måde kan et erindringsfællesskab bruge erindringer til at skabe eller forstærke identiteter. Erindringer kan dertil også skabe loyalitet og legitimere handlinger, og erindringer kan derfor også fungere som et magtredskab.¹²

⁸ Warring, 2011: 7-8

⁹ Warring, 2011: 9

¹⁰ Warring, 2011: 10, 12

¹¹ Warring, 2011: 12

¹² Warring, 2011: 13

Hvordan denne magt anvendes, kaldes også for *erindringspolitik*, som ifølge Warring både har til hensigt at kontrollere og styre, men kan også være med til at fremme menneskers handlingsevner og selvbestemmelse¹³. Typisk bliver begrebet brugt i en top-down kontekst, hvor magten bliver udøvet fra for eksempel den politiske elite. Dette kan sættes i sammenhæng med professor i historie ved Lund Universitet, Klas-Göran Karlssons forståelse af historiebrug, hvor han blandt andet kommer ind på, at der findes en ideologisk historiebrug og en ikke-brug af historie. Disse udøves af intellektuelle og politiske eliter, som prøver at konstruere et narrativ, enten ved at fremhæve eller glemme dele af fortiden¹⁴. Putin vælger for eksempel at lægge vægt på fortidens Rus, som han anvender som et samlingspunkt for både den russiske og ukrainske befolkning i et større forsøg på at ensliggøre de to nationale identiteter.

Fortidens Rus er et godt eksempel på, hvordan man indenfor for et bestemt erindringsfællesskab har *erindringssteder*. Ifølge Warring stammer begrebet fra Maurice Halbwachs' "lieux de mémoire" og er senere blevet videreudviklet af Pierre Nora. Begrebet "betegner den fortid, der i eftertiden har sat sig tydelige erindringsspor" ifølge Warring¹⁵. Et erindringssted behøver nødvendigvis ikke at være en fysisk lokation, det kan også være sproglige udtryk eller begivenheder. Eksempler kan være "Aldrig mere 9. april", Den franske revolution eller Auschwitz¹⁶. Warring forklarer yderligere, at erindringssteder kan opleves og bruges forskelligt, hvorfor de ofte er centrum for konflikt og diskussion, eftersom stederne er forbundet med identitet¹⁷. Erindringssteder spiller netop en nøglerolle til at skabe en fælles forståelse af historie indenfor et givent erindringsfællesskab. Dermed skabes et officielt samfundsnarrativ, der transcenderer ned til et individuelt niveau, som kan præge, hvordan et individ opfatter sine egne erindringer, som kan formes efter det officielle narrativ.¹⁸ Det officielle narrativ om et erindringssted har dermed en magt, som indflydelsesrige personer kan drage fordel af.

¹³ Warring, 2011: 16

¹⁴ Warring, 2011: 24

¹⁵ Warring, 2011: 17

¹⁶ Warring, 2011: 17

¹⁷ Warring, 2011: 18

¹⁸ Warring, 2011: 20

Vladimir Putin

Denne undersøgelse fokuserer på, hvordan Vladimir Putin (f. 1952 i Sankt Petersborg) bruger historie til at skabe narrativer, der understøtter hans pointer. Derfor synes det relevant at give en kort introduktion til, hvem Ruslands præsident er, samt hvilke erfaringer der har præget hans verdenssyn.

Først og fremmest er Putins person blevet beskrevet som et afdæmpet, mistænkeligt og hemmelighedsfuldt menneske,¹⁹ hvilket sandsynligvis hænger sammen med hans fortid i den sovjetiske efterretningstjeneste, KGB. Putin var fra 1985 udstationeret som KGB-agent i den østtyske by Dresden, hvilket var en afgørende tid for Putin, eftersom det var fra denne position, han oplevede Berlinmurens fald i 1989 og Sovjetunionens opbrud i 1991.

Opløsningen af Sovjetunionen er interessant at inddrage, da dette historiske brud har sat et markant præg på Putin. På et helt personligt plan oplevede Putin, hvordan efterretningsofficerer som ham selv blev ladet i stikken, efter opløsningen var total; han følte et svigt.²⁰ Det har muligvis også påvirket hans helhedsopfattelse af Sovjetunionens opløsning, som han senere hen har beskrevet som en geopolitisk katastrofe²¹, et nederlag til Vesten og kapitalismen.²² Opløsningen af Sovjetunionen betød også, at lande som Ukraine og Belarus, der tidligere var en del af unionen, som blev ledet af Rusland, blev adskilt fra Rusland. Rusland havde i Putins øjne mistet territorium og magt.²³ Dette tabte territorium betød også, at etniske russere nu befandt sig i et land, der ikke blev styret fra Moskva, hvilket fik Putin til at føle, at Rusland havde efterladt dem.²⁴

Efter unionens fald flyttede Putin tilbage til et Rusland i kaos. Han valgte at bosætte sig i Leningrad, i dag Sankt Petersborg, hvor han inden for et par år blev en del af det politiske system under borgmester Anatoly Sobchak. Derfra blev han indsocialiseret i magtens centrum og lært op, hvilket i sidste ende ledte til en præsidentpost efter Boris Jeltsin. Putin stod for det moderne, unge og saglige, som skulle forandre Rusland. Med tiden er Putin blevet mere magtfuldkommen i den russiske politiske sfære, hvilket især annekteringen af Krim i 2014 afspejlede. Det militære indgreb på den ukrainske halvø blev besluttet af Putin

¹⁹ Myers, 2015: 60

²⁰ Myers, 2015: 52

²¹ Myers, 2015: 466

²² Myers, 2015: 65

²³ Myers, 2015: 65

²⁴ Myers, 2015: 52, 466

selv samt en lille kreds omkring Putin, der bestod af hans tidligere KGB-netværk.²⁵ Dertil havde Putin siden 2012 fravalgt at blive informeret af diplomater, økonomiske ministre samt andre, der ville informere om konsekvenserne af hans militære handlinger ifølge Myers.²⁶ Dette var en stærk indikator for, at han ikke længere ønskede at blive udfordret i sin tankegang og fortsat ville omringe sig med ja-mænd.

Magten var centreret hos Putin alene. Derfor bliver Putins egen argumentation vigtig i forståelsen af hans militære handlinger. I rationalet om annekteringen af Krim fremhævede Putin, at han vil beskytte russere, der var blevet fanget i andre lande efter Sovjetunionens opbrud. Men hvad betyder dette rationale for hans fremtidige beslutninger, eftersom der også findes en del russere i for eksempel de baltiske lande og Kazakhstan?²⁷ I Steven Lee Myers biografi om Putin "The New Tsar" (2015) opsummerer han Putin således: "He had restored neither the Soviet Union nor the tsarist empire, but a new Russia with the characteristics and instincts of both, with himself as secretary general and sovereign, as indispensable as the country itself was exceptional. *No Putin, no Russia.*"²⁸

Metode

Dette kapitel vil præsentere projektets metodiske overvejelser, herunder valget af empiri, samt projektets tilgang til kilderne. Hertil vil strategien for analysen blive fremlagt.

Invasjonen af Ukraine

Det nye perspektiv som dette projekt har fået som følge af den russiske invasion af Ukraine 24. februar 2022, har haft en vældig indflydelse på, hvordan Putins taler kan opfattes, samt hvilke konklusioner der kan drages fra dem. Det er sidenhen blevet tydeligt, at flere af hans taler, særligt siden annektering af Krim, har været til for at lægge grundlaget for yderligere intervention i Ukraine. Var dette projekt skrevet blot et halvt år tidligere, kunne dette blot postuleres, men set i lyset af de seneste udviklinger kan det fastslås. Putins diskurser om de østslaviske folks enhed, den nynazistiske højredrejning i Ukraine og tabet af retmæssigt russiske territorier er alle punkter, der optræder som kerneelementer i hans taler op til

²⁵ Myers, 2015: 461

²⁶ Myers, 2015: 461

²⁷ Myers, 2015: 466

²⁸ Myers, 2015: 480

invasionen den 24. februar. Putin har dermed sået frøene for krigens ideologiske grundlag længe før den 24. februar. Det er derfor dette projekts forfatteres overbevisning, at Putins “specielle militære operation” ikke var noget impulsivt foretagende, men at der længe har været planer om en eventuel invasion af Ukraine. Talerne er læst og analyseret med disse bekendtgørelser in mente, og krigens virkelighed har som bagtæppe derfor indflydelse på de pointer og konklusioner, der drages i senere afsnit.

Empiri

Kildevalg

Dette projekts empiri indeholder taler og artikler af den russiske præsident Vladimir Putin fra de sidste 22 år, hvor han som russisk statsleder har haft afgørende betydning for Ruslands storpolitik og landets forhold til Ukraine. Denne afgrænsning skyldes, at det var i år 2000 at Putin tiltrådte som Ruslands præsident, hvorfor det giver mening at begrænse projektet til denne tidsperiode. Endnu en grund til at foretage denne begrænsning skyldes Ruslands politiske systems natur, der på trods af at kalde sig demokratisk, er et autoritativt styre, hvor præsidenten har det afgørende ord i alle statsanliggender. Det er på denne baggrund, at det udelukkende er Putins udtalelser, der undersøges i dette projekt, da disse er dikterende for Ruslands statspolitik og landets officielle udlægning af det historiske forhold til Ukraine. Det er af denne grund, at taler og udtalelser fra Putin, fra før han blev statsleder, er ekskluderet fra undersøgelsen sammen med taler fra andre russiske præsidenter.

Søgestrategi og ophav af kilder

Søgning og indsamling af kilder er primært foretaget på den russiske stats officielle hjemmeside: en.kremlin.ru. Det skal i denne sammenhæng understreges, at der er visse grunde til at forholde sig kritisk ved en kilde som denne, og at man må gøre sig visse anerkendelser og forbehold, hvad angår læsning og behandling af hjemmesidens tekster. Eksempelvis kan det ikke vides sikkert, at alle Putins officielt udgivne taler og skrifter fra perioden fremgår på denne hjemmeside. Det er muligt, at der er visse udtalelser, der kan være blevet redigeret eller er fjernet i løbet af tiden, hvis de ikke længere er i overensstemmelse med Kremles nutidige politiske linje. På grund af de sproglige udfordringer der knytter sig til at skrive et projekt, hvis kilder oprindeligt er på russisk, kan projektets forfattere heller ikke

vide sig sikre på, at oversættelserne til engelsk er præcise og tilsvarende Putins oprindeligt russiske udtalelser. Disse omstændigheder er dog ikke altafgørende for dette projekt, da projektet interesserer sig for Putins officielle linje i form af de budskaber og udtalelser, som Putin ønsker, at omverden skal kende til.

Hvad angår den konkrete søgning og udvalget af kilder, som dette projekts forfattere har foretaget sig på en.kremlin.ru, besidder hjemmesiden en database med taler, mødereferater, pressemeddelelser med mere. I denne database har projektets forfattere søgt efter Vladimir Putins taler gennem tiden, mere specifikt: “Address by the President of the Russian Federation”. Søgeresultatet gav en bred vifte af tekster fra år 2000 af, som er blevet indsnævret ved hjælp af nøgleord såsom: “Crimea”, “Ukraine”, “Special operation”, “Nazism” og “Donbas”. Heraf er de væsentligste tekster, der omhandler det indbyrdes historiske forhold mellem Rusland og Ukraine, inddraget i projektet.

Kilderne afspejler forskellige perioder i Putins tid som præsident. I talerne fra 2001 til 2004 handler talerne primært om samarbejdet mellem Rusland og Ukraine, hvorfor talerne fokuserer på kulturelle ligheder. Dertil er tonen i talerne udtrykkeligt fredsommelig og venskabelig, hvortil flere af talerne i denne periode også er afholdt i Ukraine. Talerne skifter dog karakter i 2014, hvor annektering af Krim blev omdrejningspunktet i forholdet mellem de to lande. Talerne bliver længere og mere detaljerede, og talerne fungerer i flere henseender som forsvar for Ruslands handlinger og stillingtagen. Dertil bliver historiske begivenheder også inddraget i højere grad, som bruges til at kritisere den ukrainske politiske elite, men også til at fremhæve de grundlæggende ligheder mellem det ukrainske og det russiske folk. Dette fokus fortsætter og intensiveres i løbet af 2010'erne og ind i 2020'erne, hvor Putin offentliggør en artikel i sommeren 2021, der fokuserer på det historiske forhold mellem Ukraine og Rusland. Denne artikel lagde grundlaget for talerne i februar 2022, hvor Putin i en tale den 21. februar anerkender udbryderpublikkerne Luhansk og Donetsk i Ukraine. Den 24. februar holder Putin endnu en tale, hvor selve invasionen, eller den “specielle militære operation” bliver præsenteret, hvor især mindet om nazismen spiller en hovedrolle. Det er primært talerne og artiklerne fra 2014, 2021 og 2022, denne undersøgelse fokuserer på, eftersom de rummer flere historiske argumenter omkring Ukraine, der er relevante for denne undersøgelse.

Adgang til talerne og artiklerne blev som følge af invasionen af Ukraine den 24. februar 2022 besværliggjort, eftersom hjemmesiden med Putins taler var utilgængelig i lange intervaller. Dette skyldes højst sandsynligt ikke den russiske regerings egen vilje, men er nærmere et resultat af hackerangreb, der ville straffe Rusland og regeringen for invasionen. Hjemmesidens ustabilitet har besværliggjort og forsinket søgningen af empiri, men har ikke været nogen større hæmsko. De relevante kilder er downloadet og dermed bevaret, samt vedhæftet som bilag til læserens nytte.

Afgrænsning og alternative perspektiver

Projektet undersøger udelukkende taler og artikler af Putin, og dermed den russiske stats officielle perspektiv, selvom det også kunne have været relevant at inddrage taler fra Ukraines præsident, Volodymir Zelenskyj. Tanken om at undersøge begge sider udsprang fra et ønske om at udarbejde en komparativ analyse, for at se hvorledes statslederne af de to lande påtaler hinanden og landenes indbyrdes forhold og historie. Derfra kunne man have påpeget, hvilke kontinuiteter og brud der findes i nationalfortællingerne, og dermed give bud på hvor stort et omfang anvendelsen af historiebrug har været med til at influere konfliktens to sider. Idéen om en komparativ analyse måtte dog tidligt i projektføreløbet udelukkes, da projektet ville blive for omfattende.

Dette projekt ønsker ikke at foretage en udtømmende analyse af hvert eneste offentlige udtalelse fra Putin om Ukraine og Ruslands historiske forhold. Selvom dannelsen af et helhedsbillede af de forskellige erindringssteder er efterstræbt, ville en total analyse være for stor en arbejdsmængde, hvad angår omfanget af denne undersøgelse. Derudover er der også meget historiebrug i form af emner, referencer og erindringssteder, som går igen i adskillige af Putins taler, hvorfor forsøget på en fuldkommen analyse ville blive gentagende i sine pointer.

Afgrænsning af erindringssteder

Projektets forfattere har fundet følgende tre erindringssteder som værende de mest relevante, hvorfor det er disse som vil blive undersøgt:

1. Kyivriget og Rus-arven
2. Sovjetunionens opdeling af nationer

3. Anden Verdenskrig, ukrainsk nationalisme og nazisme

Det første erindringssted omhandler det gamle Kyivrige og arven fra Rus, der fungerer som den grundlæggende fortælling om det slaviske folk i Østeuropa. Dette analysepunkt vil fokusere på selve oprindelsen for Rusland og Ukraine, samt hvordan Putin relaterer den fælles middelalderhistorie til nutidige forhold. Herefter vil analysen undersøge dannelsen af Sovjetunionen, og hvordan denne udvikling havde af betydning for dannelsen af nationalstaten Ukraine. Det tredje erindringssted vil omhandle, hvilken betydning ukrainske nationalistes samarbejde med Tyskland under anden verdenskrig har for Ukraine i dag, samt hvordan Putin benytter dette til at skabe et bestemt narrativ om en nynazistisk ukrainsk elite.

Selvom Putins historiebrug ikke udelukker sig til de ovenstående erindringssteder, er det dem der optræder hyppigst og er mest centrale i hans taler vedrørende Ukraine. Disse erindringssteder er af denne grund de mest informerende om Putins billede af det ukrainsk-russiske forhold, hvorfor dette projekt begrænser sin analyse til dem. Selvom der i talerne optræder historiebrug relateret til andre historiske epoker og begivenheder, bliver de anvendt i langt mindre grad end de udvalgte, hvilket dog næppe betyder, at de ikke er væsentlige for ukrainsk og russisk historie. Det er interessant at undersøge, hvilke erindringssteder der går relativt ubemærkede hen af Putin, og hvorfor det er tilfældet. Der er imidlertid mange, og en sådan undersøgelse ville være særdeles omfattende, hvorfor der kun gives ét eksempel her.

Et af de mindre omtalte erindringssteder er Khmelnytsky-oprøret i det syttende århundrede, hvor Zaporogkosakkerne i det moderne Ukraine gjorde oprør mod den polske krone og vandt en kortvarig selvstændighed.²⁹ Oprøret optager blot en lille plads i Putins taler, og Putin har hovedsageligt fokus på det udfald som oprøret fik i sidste ende - kosakkernes accept af russisk beskyttelse, resulterende i kosaknationens eventuelle indlemmelse i Det Russiske Tsardømme. Processen med integrationen af de frihedselskende ukrainske kosakker var imidlertid en besværlig en, hvilket muligvis er med til at forklare erindringsstedets forholdsvist beskedne optræden i Putins taler.

²⁹ Plokhly, 2006: 236-239

Analysestrategi

Projektets analyse er struktureret efter de vigtigste historiske emner i Putins taler, hvilket er de tre erindringssteder, der i det foregående afsnit er blevet beskrevet. Disse emner bliver i denne undersøgelse analyseret ved hjælp af Anette Warrings definition af erindringssteder med henblik på at afdække, hvilke kontekster de optræder i, for at vise hvordan historiebrug konkret anvendes af Putin til at præsentere bestemte politiske budskaber og værdier i nyere tid. Putins argumentation omkring erindringsstederne er overvejende nationalt betinget og beskæftiger sig med de specifikke identitære omstændigheder, der kendetegner forholdet mellem Rusland og Ukraine. Af denne grund inddrages og anvendes Rogers Brubakers begrebsliggørelse af, hvad der konstituerer identiteter, samt hvordan de formes til at overskueliggøre og kortlægge Putins syn på de moderne ukrainske og russiske nationale identiteter.

Analyse

Som beskrevet i analysestrategien vil dette kapitel analysere empirien ud fra tre erindringssteder, der omhandler Putins argumentation i forholdet mellem Rusland og Ukraine.

Kyivriget

Hvis der er ét erindringssted, som de tre moderne østslaviske nationer har tilfælles, og hver især anser som værende deres samlede historiske oprindelsespunkt, er det middelalderens Kyivrige, også kaldet Kyivrus. Flere faktorer bidrager til, hvorfor Kyivriget har så bærende en betydning for de russiske, belarussiske og ukrainske nationale identiteter. Heriblandt er de mest væsentlige de geografiske, dynastiske og religiøse udviklinger, der fandt sted under Kyivriget, samt de konsekvenser som rigets brud og deling fik for de østslaviske folkeslags senere historiske forløb. Dette erindringssted er relevant, efter Putin inddrager emnet som et centralt omdrejningspunkt i flere af sine taler:

“Our forebears lived for centuries together, worked together, defended their common homeland and made it strong, great and invincible”.³⁰

³⁰ Bilag 3: 2013 - 28. juli: 2

Selve Kyivriget var en kompleks størrelse, som er vanskelig at definere på grund af den begrænsede mængde af primærkilder. På trods af dette, er der på baggrund af arkæologiske fund og de få overleverede kirkekrøniker, nogenlunde enighed om enkelte grundvilkår for rigets oprindelse blandt nutidens forskere.

Riget menes at være opstået i den sidste halvdel af 800-tallet omkring Novgorod,³¹ i det moderne Rusland og havde, som navnet indikerer, senere sin hovedstad i Kyiv, der i dag er Ukraines hovedstad. Riget strakte sig på sit højeste over et massivt landområde, der dækkede størstedelen af det moderne Ukraine, Belarus og en stor del af den europæiske side af det nutidige Rusland. I kraft af rigets størrelse var dets indbyggere etnisk diverse, og på trods af at befolkningen primært var udgjort af østslaviske folkeslag, var disse opdelt i et utal af forskellige stammer og lokale identiteter³². Dertil var rigets nord primært befolket af finno-ugriske stammer, og selve riget var grundlagt og regeret af et aristokrati hovedsageligt bestående af skandinaviske vikinger, der fik tilnavnet "rus", hvoraf de moderne demonymer for russere og belarussere stammer fra³³. Den skandinaviske elite ville i løbet af et par generationer blive assimileret i de slaviske lokalbefolkninger, og som blandt andet Nestorkrøniken fra cirka år 1113 indikerer, kom rus-betegnelsen gradvist til at fungere som en samlet betegnelse for rigets forskellige østslaviske folkeslag³⁴. Den skandinaviske arv ville på trods af assimileringen af vikingernes efterkommere og det nye brug af rus-betegnelsen, fortsætte med at have stor betydning igennem rurikslægten, der sporede sine rødder tilbage til rigets første fyrste og grundlægger. Dette dynasti regerede kontinuerligt i regionen med forskellige grader af autonomi i mange århundreder efter Kyivrigets fald til den mongolske Gyldne Horde i 1240, enten i vassalage til andre fyrstedømmer eller selvstændigt. Det er her væsentligt at nævne, at Storfyrstendømmet Moskvas fyrster tilhørte rurikslægten, og at disse senere ville gå hen og grundlægge Det Russiske Tsardømme. Rurikslægtens fyrster blev fortsat ved med at hævde deres arv fra Kyivriget efter rigets opløsning, og konceptet omkring rusfolkets land ophørte derfor ikke med at eksistere, men antog en ny politisk dimension. I de efterfølgende århundreder kappedes fyrsterne fra rurikslægten nu om, hvem der havde det stærkeste krav på Rus-landet og deres forfædres rige, hvoraf mange krige i tidens løb har fundet deres retfærdiggørelser i efterstræbelsen på Kyivriget og rurikslægtens arv³⁵.

³¹ Britannica, T. Editors of Encyclopaedia, 2013

³² Plokhy, 2006: 25-26

³³ Plokhy, 2006: 24

³⁴ Plokhy, 2006: 30

³⁵ Plokhy, 2006: 59

En anden identitetsmarkør, der i dag er væsentlig for de østslaviske nationers moderne identiteter, er den græsk-ortodokse kristendom, som også har sin rod i Kyivrigets tid. Fortællingerne bag kristeliggørelsen af østslaverne varierer i kildematerialet, men det kan med stor sikkerhed fastslås at konversionen fandt sted omkring år 988 under Volodymir den store, der senere blev kanoniseret til helgen³⁶. Religion var op til dannelsen af moderne nationalbegreber muligvis fortidens stærkeste identitetsmarkør. Dette afspejles passende i en række kirkekrøniker og andre kilder fra Kyivrigets eftertid, som viser, at der har været en væsentlig del prestige associeret med at høre til Volodymir den stores slægt³⁷. Dette har yderligere føjet til behovet for rurikslægtens fyrster i at hævde arven fra riget og den fyrste, der faciliterede rus-folkets konversion til kristendommen. Dette ses også i Putins taler, hvor arven fra Rus stadig spiller en aktiv rolle i en moderne selvforståelse.

Putin og Kyivriget

Kyivrigets vigtighed som erindringssted for Putins og Ruslands nationale selvforståelser kan svært underdrives. De østslaviske folks fælles middelalderhistorie har figureret som et essentielt tema i adskillige af Putins taler allerede fra tidligt i hans karriere som russisk statsleder og fortsætter med at være det. Hvorledes tiden mindes, samt hvilke vinkler og elementer der gøres brug af i forhold til erindringsstedet, har imidlertid ændret sig i visse henseender, eftersom relationen til Ukraine har skiftet. I de følgende afsnit vil denne udvikling undersøges og forsøges kontekstualiseret for at skabe et indblik i erindringsstedets betydning for Putin og det moderne, russiske narrativ om Kyivriget.

Når Putin omtaler Kyivriget i sammenhæng med Ukraine og/eller Belarus, lægges der altid vægt på det søskendskab, som han ser mellem nationernes folk. Dette var også tilfældet i den tale som Putin afholdt i 2001 i Kyiv på Ukraines tiårsdag for selvstændighed. Det er i denne tale bemærkelsesværdigt, at Putin allerede efter den indledende lykønskelse af Ukraines tiårsjubilæum, begynder sin tale med at understrege nationernes fælles historiske grundlag igennem Kyivriget:

³⁶ Plokhy, 2006: 13

³⁷ Plokhy, 2006: 65

“Our roots are in Kievan Rus. Our brotherhood is not a legend, but a historical fact. That is why the common future of Russia and Ukraine is the future of two European states that are very close and interconnected.”³⁸

Hermed understreges det, at fortidens ældgamle søskendeskab ikke blot hører fortiden til. Der er hos Putin ikke tale om antikvariske legender, men et historisk faktum, der ikke står til diskussion. For Putin er Kyivriget den underliggende grund til det tætte bånd, der eksisterer mellem ukrainere og russere, ikke blot i fortiden og nutiden - men også i fremtiden. Det fremtidige aspekt spiller ind i talens videre budskaber, der i sin helhed kan ses som en udlægning af Putins ønsker for Ukraine og landets tætte samarbejde med Rusland: “Russia has a vital stake in a stable, successful and economically powerful Ukraine: our country needs and values such a neighbor”³⁹. At der i denne tid før Euromajdan⁴⁰ også har været et ønske fra Ukraines side om stærke relationer til landets større nabo, kan ses ud fra konteksten, som en anden af Putins taler tager sit udgangspunkt i. Som modsvar til Ruslands “Ukraine Year in Russia” i 2002, afholdt Ukraine i 2003, “Russia Year in Ukraine” - to år med henblik på at fejre båndet mellem de to lande. Til afslutningen af det ukrainske ruslandsår i januar 2004, uddelte Putin priser i Kyiv til Ukrainere som havde udmærket sig i udviklingen af samarbejdet mellem de to lande. Putin lagde i sin tale ved lejligheden endnu engang tryk på den fælles historie, som ud fra konteksten af hans andre taler kan siges at have haft sit startpunkt i Kyivriget:

“The history of our two peoples counts many glorious and memorable names, and through their work, the people present in this hall today represent the very best traditions that bind the peoples of Ukraine and Russia together.”⁴¹

At det tætte bånd og samarbejde mellem Ukraine og Rusland fortsatte langt op til Euromajdan, fremgår af en tale fra Putin d. 28. juli, 2013. Talen blev afholdt ved den fælles fejring af de russiske og ukrainske flåders parade-dage i byen Sevastopol på halvøen Krim, som mindre end et år senere ville gå hen og blive midtpunktet i en geopolitisk strid mellem

³⁸ Bilag 1: 2001 - 23. august: 1

³⁹ Bilag 1: 2001 - 23. august: 1

⁴⁰ Euromajdan-protesterne brød ud i november 2013, som følge af den ukrainske regerings valg af at afbryde underskrivelsen af en partnerskabsaftale med EU, for i stedet at søge tættere bånd med Rusland. Optøjerne medførte at præsident Yanukovich blev afsat, og at en ny EU-venlig regering blev stemt ind, hvilket resulterede i en drastisk forværring af forholdet mellem Ukraine og Rusland, der faciliterede den russiske annektering af Krim. (D’Anieri, 2019: 211-212)

⁴¹ Bilag 2: 2004 - 23. januar: 1

de to lande. Dagens højdepunkt markeredes ved monumentet for det sovjetiske forsvar af byen under Anden Verdenskrig, hvor Vladimir Putin og ukraines daværende præsident, Viktor Yanukovych lagde krans til minde for det fælles forsvar mod den nazistiske invasion. I mindet om det fælles ukrainske og russiske forsvar blev også vignetter fra de tidligste militære samarbejder mellem de to søskendefolk frembragt, specielt angående Kyivriget betydning:

“Today, you join the parade as a single force, symbolising our ancestors’ strength and loyalty to their foundations [...] We have common roots, a common culture and religion. We can feel this shared legacy especially strongly over these days as our countries celebrate the 1025 anniversary of the Baptism of Holy Rus. Our blood and spiritual ties are unbreakable”⁴².

Putin understreger de mange ligheder mellem de ukrainske og russiske folk på en måde, der får dem til at fremstå som ét folk med en fælles oprindelse, kultur og religion. Disse træk er, som Brubaker udlægger det, essentielle komponenter i forestillingen om en samlet identitet, hvilket et emne som Putin særligt i de efterfølgende år vil lægge større vægt på. Væsentligt i citatet er også idéen om loyalitet til forfædrenes arv, og det fundament som de lagde for det moderne Ukraine og Rusland. Implicit er en forventning og en pligt til at hædre og opfylde denne arv, hvor opretholdelsen af slægtskabet mellem de to nationer, samt de fælles historiske værdier er centrale. Heraf er der i dagens anledning især fokus på den historiske fælles kerne, Kyivriget, og 1025 års-jubilæet for kristelliggørelsen af nationen - en begivenhed der passende fandt sted på Krim, og som fortsætter med at have stor betydning for de moderne østslaviske nationaliteter. At Kyivriget vitterligt beskrives som helligt understreger i allerhøjeste grad riget og den ortodoks-kristne tros vigtighed som erindringssteder og identitetsmarkører for Putin. At det ikke er dåben der beskrives som hellig, men Kyivriget i sig selv peger dog muligvis i retning af, at Putin vægter middelalderrigets politiske implikationer for nutiden højere end dets religiøse.

Mindre end et år efter talen på den fælles ukrainske og russiske flådedag, i kølvandet på Euromajdan og den russiske annektering af Krim, optræder der i Putins taler en ny erindringspolitisk position i forholdet til Ukraine. Denne erindringspolitik tager

⁴² Bilag 3: 2013 - 28. juli: 2

udgangspunkt i og bygger videre på hans tidligere udtalelser, men præsenterer dertil også væsentlige skift, der i deres retfærdiggørelser ikke kan have deres oprindelser i det prekære forhold til den nye ukrainske regering. Dette skyldes, at størstedelen af Putins historiebrug beskæftiger sig med historie, der går langt forud for det ukrainske regeringsskifte. Det bør understreges, at Putin ikke selv indrømmer, at der er sket et skift i hans erindringspolitik, men fastholder i flere af sine taler at have haft de samme synspunkter gennem tiden.⁴³

Et tydeligt eksempel på den skiftende erindringspolitik kan ses i talen som Putin holdt i Kreml 18. marts, 2014, dagen hvorpå den nyligt løsrivne Krimrepublik officielt blev indlemmet i den Russiske Føderation. I talen er der flere af de samme tematikker og historiske anekdoter, der går igen fra talen på flådedagen, hvilket er oplagt, da begge taler omhandler Krim. Igen fremhæves det østslaviske bånd i tråd med Kyivrigets historie:

“Everything in Crimea speaks of our shared history and pride. This is the location of ancient Khersones, where Prince Vladimir was baptised. His spiritual feat of adopting Orthodoxy predetermined the overall basis of the culture, civilisation and human values that unite the peoples of Russia, Ukraine and Belarus.⁴⁴”

Putin anerkender, at Ukraine har et erindringssted på Krim, og dermed en historie som landet også deler med Rusland og Belarus. På trods af dette fremhæves der også en unik russisk baggrund for Krim, der sætter det russiske tilhørsforhold til halvøen i forreste række:

“This is also Sevastopol – a legendary city with an outstanding history, a fortress that serves as the birthplace of Russia’s Black Sea Fleet. Crimea is Balaklava and Kerch, Malakhov Kurgan and Sapun Ridge. Each one of these places is dear to our hearts, symbolising Russian military glory and outstanding valour.”⁴⁵

Krim, som til flådedagen i 2013 blev skildret af Putin som et ligeværdigt holdepunkt i østslavisk identitetsdannelse, bliver dermed primært et erindringssted for Rusland. Dermed ses et brud med den tidligere historiebrug, som sandsynligvis tidligere havde til opgave at skabe gode relationer til Ukraine. Krims tilknytning til Rusland understøttes i talen gennem brugen af flere erindringssteder, der knytter sig til landets historie, og dermed præsenterer et

⁴³ Bilag 7: 2021 - 12. juli: 1

⁴⁴ Bilag 4: 2014 - 15. marts: 1

⁴⁵ Bilag 4: 2014 - 15. marts: 1

retmæssigt russisk krav til halvøen. I senere taler ses også en lignende udvikling, når det gælder selve Kyivriget - der ligeledes bliver omformet til et primært russisk erindringssted, og som konsekvens skaber et nyt billede af forholdet mellem de østslaviske nationers oprindelser og deres folk.

Fra søskendeskab til ét folk

Putins udtalelser om Ukraine har altid lagt stor vægt på søskendeskabet mellem de østslaviske folk, og dette er på trods af det anspændte forhold mellem de to landes regeringer efter Euromajdan og Krim-krisen. Putins artikel “On the Historical Unity of Russians and Ukrainians” fra 12. juli 2021 præsenterer dog et markants skift i synet på båndet mellem de to nationaliteter:

“During the recent Direct Line, when I was asked about Russian-Ukrainian relations, I said that Russians and Ukrainians were one people – a single whole. These words were not driven by some short-term considerations or prompted by the current political context. It is what I have said on numerous occasions and what I firmly believe”⁴⁶.

Enheden af de russiske og ukrainske folk er tidligere blevet insinueret af Putin, eksempelvis under flådedagen i 2013. At Putin derfor længe har anset russere og ukrainere som værende ét folk, er muligt. Det er dog ikke lykkedes for undersøgelsens forfattere at finde noget eksempel forud for 2019⁴⁷, hvori Putin eksplicit har konstateret, at russere og ukrainere er præcis samme folk. Det antages derfor, at denne position er forholdsvis ny, og det er påfaldende, at der i tider med bedre politiske forhold til Ukraine ikke førhen er blevet udlagt så radikalt et syn. Dette skyldes muligvis, at budskabet ville blive modtaget som stødende hos mange ukrainere, der ville se synet som en trussel mod ukraines nationale suverænitet og integritet, hvorfor Putin, som tidligere belyst, førhen blot har talt om søskendeskab - ikke en reel enhed. Det er derfor muligt, at idéen om østslavernes enhed først er præsenteret af Putin i sin helhed i nyere tid, hvor russiske og ukrainske forhold har været karakteriseret ved høje

⁴⁶ Bilag 7: 2021 - 12. juli: 1

⁴⁷ Bilag 6: 2019 - 19. juli: 5 - I stedet for at analysere den amerikanske filminstruktør, Oliver Stones interview med Putin fra 2019, som fra hvad projektets forfattere har fundet er første gang denne idé om enhed præsenteres af Putin, tages der udgangspunkt i artiklen fra 2021. “On the Historical Unity of Russians and Ukrainians” er som titlen indikerer centreret omkring emnet, hvor Stones interview kun berører det kort, og hovedsageligt beskæftiger sig med andre emner. Dertil udpensler artiklen i høj grad interviewets pointer, hvorfor artiklen er mere duelig som analysegenstand for dette afsnit.

spændinger, og at dette nye syn derfor kunne gøre forholdet mellem landene værre, end det allerede var. Retrospektivt lader denne udvikling imidlertid til at have været nøje overvejet, hvis man går ud fra, at den russiske invasion af Ukraine i 2022 længe har været planlagt. Som tidligere understreget har flere af Putins taler i senere tid tjent til at lægge det ideologiske grundlag for invasionen. Ved at sammenlægge de ukrainske og russiske identiteter, som Putin gjorde i sin tale et halvt år før invasionen, forsøger han at rammesætte den “specielle militære operation”, ikke som en invasion, men som intervention til beskyttelsen af et fælles folk.

For at understrege pointen omkring det østslaviske folks grundlæggende enhed, tages der i artiklen endnu engang udgangspunkt i Kyivriget, som bindeleddet mellem Belarus, Ukraine og Rusland. Væsentligt i artiklen er måden, hvorpå Putin fremstiller idéen om ukrainsk identitet som blot værende en underkategori af en større pan-russisk identitet, der har tilknytning til det moderne Rusland som værende den retmæssige arvtager af Kyivriget. De tre østslaviske identiteter er derfor ikke ligeligt en del af den samme unavngivne, østslaviske fælles identitet, men belarussere og ukrainere hører dermed rettere til og under den moderne russiske stats nationalidé. Til dette præsenterer Putin en ny erindringspolitik i sit historiebrug. Putin understøtter den russiske arv fra Kyivriget ved at synonymisere middelalderens fællesbetegnelse for de østslaviske folk “rus” og det moderne russiske demonym. På denne måde approprieres Kyivriget til først og fremmest at være et erindringssted, der knytter sig til Rusland og det russiske folk:

“The throne of Kiev held a dominant position in Ancient Rus. This had been the custom since the late 9th century. The Tale of Bygone Years captured for posterity the words of Oleg the Prophet about Kiev, ”Let it be the mother of all Russian cities“⁴⁸.

“Slavic and other tribes across the vast territory – from Ladoga, Novgorod, and Pskov to Kiev and Chernigov – were bound together by one language (which we now refer to as Old Russian)”⁴⁹.

⁴⁸ Bilag 7: 2021 12. juli: 2

⁴⁹ Bilag 7: 2021 - 12. juli: 1-2

Ved at påpege gennem sit historiebrug, at Kyiv historisk set er en russisk by, og at alle østslavere talte "gammelt russisk", insinuerer Putin derfor også, at Ukraines fortid i realiteten er russisk. Synonymiseringen af russisk og rus, og derigennem også Rusland med Kyivrigets historiske områder, er ikke et nyt koncept. Denne slags historiebrug har sine rødder i det 18. århundredes tsardømme, hvor samme logik blev anvendt til at yde indflydelse ved at omtale området, der senere ville blive til Ukraine som Malorossiya (Lillerusland) i forholdet til Det Russiske Tsardømme, som kaldtes Velikorossiya (Storrusland) eller bare Rusland⁵⁰.

Rusland som Kyivrigets aftager

I artiklen giver Putin belæg for, hvorfor han mener, at Rusland har større krav på Kyivrigets arv og derigennem rus-navnet. I denne forbindelse tages der udgangspunkt i splittelsen af Kyivriget, og de konsekvenser som fulgte i kølvandet på begivenheden:

“Later, like other European states of that time, Ancient Rus faced a decline of central rule and fragmentation. At the same time, both the nobility and the common people perceived Rus as a common territory, as their homeland. The fragmentation intensified after Batu Khan's devastating invasion, which ravaged many cities, including Kiev. The northeastern part of Rus fell under the control of the Golden Horde but retained limited sovereignty. The southern and western Russian lands largely became part of the Grand Duchy of Lithuania, which – most significantly – was referred to in historical records as the Grand Duchy of Lithuania and Russia”⁵¹.

Putin understøtter det russiske krav ved at påpege, at det var Storfyrstendømmet Moskva i den nordøstlige del af Rus, der blev den genforenende styrke blandt Kyivrigets arvinger efter at have fordrevet de fremmede mongolske overherrer:

“At a new stage of historical development, both Lithuanian Rus and Moscow Rus could have become the points of attraction and consolidation of the territories of Ancient Rus. It so happened that Moscow became the center of reunification, continuing the tradition of ancient Russian statehood. Moscow princes – the descendants of Prince Alexander Nevsky – cast off the foreign yoke and began gathering

⁵⁰ Plokhy, 2006: 353

⁵¹ Bilag 7: 2021 - 12. juli: 2

the Russian lands.⁵²”

Det moderne Rusland identificerer sig stærkt med Storfyrstendømmet Moskva, som udover Kyivriget ligeledes anses som værende en forgænger-nation til det moderne Rusland. Det understreges, at Moskva fortsatte Rus' ældgamle tradition for statsskab, og derfor havde fortrin i Kyivrigets arv i modsætning til vassalfyrsterne i Storhertugdømmet Litauens Rus. Dertil bliver det taget som en naturlig selvfølge, at Moskva, og dermed senere Det Russiske Tsardømme, efterstræbte at genforene det historiske Kyivriges lande i Ruslands navn. Temaet omkring genforening af det historiske Kyivriges lande blev også bragt op i den tale Putin afholdt den 24. februar 2022 - dagen hvor Rusland indledte sin invasion af Ukraine:

“Since time immemorial, the people living in the south-west of what has historically been Russian land have called themselves Russians and Orthodox Christians. This was the case before the 17th century, when a portion of this territory rejoined the Russian state, and after.”⁵³

I citatet er der tale om genforening på trods af, at de omtalte ukrainske eller “lillerussiske” områder hidtil hverken havde været en del af Det Russiske Tsardømme eller Storfyrstendømmet Moskva. På baggrund af dette citat kan det derfor konkluderes, at Putin anser den russiske stat (da det ikke specificeres, at der her er tale om tsardømmet) som en legitim fortsættelse af Kyivriget. Putin fremfører i talen ikke eksplicit noget budskab om, at Rusland har til mål at samle Kyivrigets oprindelige territorium, men ud fra konteksten af invasionen og den historiebrug Putin præsenterer, lader der til at være et klart irredentistisk budskab.

Det kan konkluderes, at der er forekommet et væsentligt skift i Putins historiebrug og erindringspolitik angående Kyivriget, og hvad middelalderationen har af identitetsmæssig betydning for de østslaviske folk. I 2001 blev Kyivriget først og fremmest fremstillet som et ligeligt oprindelsespunkt for de tre østslaviske nationer som et grundlag for de russiske, ukrainske og belarussiske søskendefolk. Som ovenstående viser, er dette syn skiftet i takt med, at Kyivrigets historie gradvist er blevet approprieret af Putin til russisk fordel gennem årene. Dertil er synomiseringsen af russisk med den fælles østslaviske betegnelse “rus” et

⁵² Bilag 7: 2021 - 12. juli: 2

⁵³ Bilag 8: 2022 - 21. februar: 1

væsentligt værktøj, der først i nyere tid anvendes for at få Kyivriget til at passe ind i et moderne russisk narrativ - et narrativ der har til opgave at fremstille Ukraine og dets folk som russisk på et historisk, men også nutidigt grundlag. At Putin har intensiveret sin diskurs om østslavisk enhed i de sidste par år, og at emnet har en central placering i hans erklæring af den "specielle militære operation", indikerer, at det har været essentielt for ham at fremstille den russiske hær som broderlig og ikke som en fjendtlig nations besættelsestropper.

Trods den komplette ensliggørelse som Putin opsætter mellem de ukrainske og russiske folk, beklager han sig over de etnisk-russiske territorier, der blev en del af Ukraine som følge af uansvarlige beslutninger truffet under sovjettiden.

Sovjetunionens opdeling af nationer

Sovjetunionen er også et essentielt erindringssted for både Ukraine og Rusland, eftersom unionen eksisterede i 69 år, hvor den havde indvirkning på de forskellige nationale fællesskaber, økonomi, samarbejde mellem de forskellige unionsstater samt grænsedragninger mellem de forskellige lande i Sovjetunionen. Netop grænsedragningerne mellem Rusland og Ukraine i 1920'erne samt implementering af Krim i den ukrainske sovjetrepublik i 1956 har sidenhen haft afgørende konsekvenser for den nuværende krig mellem Rusland og Ukraine. Splittelsen af russisk territorium er derfor især et element, der indgår i Putins taler op til krigens udbrud.

“[The Bolsheviks] dreamt of a world revolution that would wipe out national states. That is why they were so generous in drawing borders and bestowing territorial gifts. It is no longer important what exactly the idea of the Bolshevik leaders who were chopping the country into pieces was. We can disagree about minor details, background and logics behind certain decisions. One fact is crystal clear: Russia was robbed, indeed.”⁵⁴

Den sidste sætning i dette citat opsummerer klart, hvad Putins holdninger var til Sovjetunionens og bolsjevikernes måde at drage grænser på; Rusland blev berøvet deres oprindelige territorier. Hvorfor har Putin denne opfattelse, og hvilken betydning har landenes historiske fortid i Sovjetunionen for, hvordan han opfatter Ukraines territorium? Svarene på

⁵⁴ Bilag 7: 2021 - 12. juli: 9-10

disse spørgsmål skal findes i tiden under Første Verdenskrig, hvor den russiske tsar blev væltet, og den russiske revolution havde sin begyndelse.

Som en del af opbruddet efter tsarens fald begyndte ukrainske nationalister at gøre oprør mod den russiske stat i 1917⁵⁵, men denne krig rummer flere nuancer, end denne undersøgelse vil beskrive her. Det er dog væsentligt at pointere, at resultatet af denne krig beviste, at der var en kerne af ukrainere, som ønskede et selvstændigt Ukraine adskilt fra Polen og Rusland. Det endte også med, at en ukrainsk stat blev oprettet i 1917 under navnet "Den Ukrainske Folkerepublik". Denne stat gjorde sig uafhængig af Rusland, men i perioden fra 1920 til 1922 overtog sovjet-russiske styrker igen magten i Ukraine, hvilket i sidste ende resulterede i at landet blev indlemmet i den nyoprettede Sovjetunion⁵⁶. Det skal dog bemærkes, at det ikke var hele arealet af det nuværende Ukraine, der blev indlemmet, eftersom dele af det vestlige Ukraine var kontrolleret af Polen indtil begyndelsen af Anden Verdenskrig.⁵⁷

Korenizatsiia: Mere national identitet - ingen borgerkrige

Efter krigen mellem Den Ukrainske Folkerepublik og Sovjet-Rusland samt andre uroligheder i det kommende Sovjetunionen vidste lederen Vladimir Lenin at for at kunne opnå fred, skulle man indgå i et kompromis mellem de forskellige etniciteter og kulturer i Sovjetunionen; det blev kaldt Det Store Kompromis af Lenin⁵⁸. Kompromiset skulle bestå af tre dele: For det første ville man tegne grænser, således nationalstaterne Belarus, Ukraine og det transkaukasiske⁵⁹ område fik tildelt territorier. Derefter skulle disse stater have deres egen sovjetiske regerings republik, der skulle lede staten, men som naturligvis hørte under det øverste sovjetiske råd i Rusland.⁶⁰ På den måde blev Den Ukrainsk Socialistiske Sovjetrepublik skabt. For det tredje begyndte en proces, som bolsjevikkerne kaldte for *korenizatsiia*. Pointen med denne proces var at anerkende de forskellige nationaliteter, etniciteter, sprog og kulturer. Helt konkret ville bolsjevikkerne lære de forskellige nationer at skrive deres eget sprog, for eksempel ukrainsk, og derefter undervise befolkningen i socialismen på deres eget sprog. Sloganet for dette projekt var "national in form, socialist in content".⁶¹ På den måde ville de legitimere en revolution af landområdet og skabe en

⁵⁵ Hajda et al., n.d.

⁵⁶ Hajda et al., n.d.

⁵⁷ Hajda et al., n.d.

⁵⁸ Liber, 1991: 15

⁵⁹ Området blev senere opløst, hvorefter staterne Armenien, Aserbajdsjan og Georgien blev oprettet. (Howe, 2020)

⁶⁰ Liber, 1991: 16

⁶¹ Liber, 1991: 17

moderne industrialisering, hvor flere af indbyggerne skulle arbejde på fabrikker i byerne. Bolsjevikkerne var fortrøstningsfulde ved korenizatsiia, eftersom de mente, at industrialiseringen ville flytte de forskellige nationaliteter til de store byer, hvor etniciteterne ville integrere sig og forme en fælles kultur. Dermed ville nationaliteterne på sigt forsvinde.⁶² Dette mål blev dog ikke opnået, tværtimod blev de forskellige nationaliteter styrket i deres nationale fællesskaber og identiteter. Skubbet mod storbyerne skulle have forenet de forskellige nationaliteter, men mange ikke-russere så de andre nationaliteter som fremmede og afholdt sig derfor fra at integrere sig i andres fællesskaber.⁶³ Samtidig havde fokuset på de nationale sprog blot forstærket identiteterne i republikkerne, samt havde alle ikke-russerne fået en større forbindelse til deres eget sprog og forbundet deres eget sprog med den moderne forståelse af verdenen, eftersom de er blevet lært om ideologi og industrialisering på deres eget sprog.⁶⁴ Netop sproget er en af de essentielle faktorer i skabelsen af en national identitet ifølge Brubaker, og siden korenizatsiia medførte en opblomstring af det ukrainske sprog, begyndte den ukrainske national identitet at udvikle og forstærke sig.⁶⁵ Dermed havde Ukraine og de resterende nationalstater nu manifesteret sig identitetsmæssigt. Ukrainerne var ikke blot en stat under en union, men de var også en nationalstat med bestemte værdier, traditioner og en særskilt etnicitet, hvilket netop er dette Brubaker fremhæver som definerende for at kunne skabe en fælles identitet. Dermed havde ukrainerne genbekræftet og forstærket deres egen identitet, hvilket også havde en betydning for, hvordan grænserne skulle tegnes mellem Rusland og det nye Ukraine.

Grænsekonflikter i det østlige Ukraine

Det er også netop grænsedragningerne i slutningen af 1910'erne og begyndelsen af 1920'erne, som Putin kritiserer i sine taler. Særligt grænserne i Donbas-regionen, der indeholder områderne Donetsk og Luhansk har Putin pointeret, at han ikke anerkender disse områder som dele af Ukraine: "In this regard, I consider it necessary to take a long overdue decision and to immediately recognise the independence and sovereignty of the Donetsk People's Republic and the Lugansk People's Republic."⁶⁶ Regionerne har før den russiske revolution været en del af Rusland, men som tidligere beskrevet blev grænserne ændret sig

⁶² Liber, 1991: 17

⁶³ Liber, 1991: 17

⁶⁴ Liber, 1991: 19

⁶⁵ Brubaker, 2009: 26

⁶⁶ Bilag 8: February 21, 2022: 20

efter Sovjetunionen blev oprettet. Ifølge historiker Stephan Rindlisbacher (2018) blev regionen Donbas en del af Ukraine på grund af Sovjetunionens krig mod Polen. Bolsjevikregeringen i Moskva mente, at det var bedst, hvis krigsproduktionen i forbindelse med krigen mod Polen primært foregik i ét land. Derfor valgte regeringen af praktiske grunde at inkludere Donbas i Ukraine i april 1920.⁶⁷ Denne ændring var også begyndelsen på flere revideringer af grænserne mellem Rusland og Ukraine. Sovjetunionen nedsatte en kommission i 1924, der skulle løse grænseuensighederne. Kommissionen skulle i tråd med korenizatsiia-processen først og fremmest fokusere på det “national-etniske”-princip. Dog skulle kommissionen også være opmærksom på, at grænserne i sidste ende skulle tjene Sovjetunionen som en helhed.⁶⁸

Putins argumentation: Historisk ret eller nationalistisk identitet?

Putin har kritiseret processen med korenizatsiia samt de nye grænsedragninger, hvor fokuset har været på nationalstaternes behov. I en tale d. 21. februar 2022, tre dage før invasionen af Ukraine, uddyber han kritikken yderligere: “[...] why was it necessary to make such generous gifts, beyond the wildest dreams of the most zealous nationalists and, on top of all that, give the republics the right to secede from the unified state without any conditions?”⁶⁹. Forståelsen for, hvorfor Sovjetunionen skulle inddeles i forskellige nationalstater, giver ikke mening for Putin. Han tilføjer dertil: “Let me repeat that these territories were transferred along with the population of what was historically Russia.”⁷⁰ Dermed fastslår Putin, at de områder, der i dag er ukrainske, engang har tilhørt Rusland; argumentet om historisk ret.

Putin anvender også en anden form for argumentation, hvilket han gør i forbindelse med annekteringen af Krim-halvøen, der siden 1956 havde været en del af Ukraine. Før 1956 havde Krim været en del af Rusland, men halvøen blev overdraget til Ukraine i anledningen af 300 året for Ukraines indlemmelse i Tsarrusland. Den egentlig grund var et politisk træk af daværende generalsekretær for Sovjetunionen, Nikita Khrushchev, der ville tage afstand fra Josef Stalin over for indbyggerne på Krim og i Ukraine. Stalin havde et dårlig ry i området, da han bevidst havde foretaget en udsultning af befolkningen i regionen, der blev kaldt for

⁶⁷ Rindlisbacher, 2018: 88

⁶⁸ Rindlisbacher, 2018: 90

⁶⁹ Bilag 8: 2022 - 21. februar: 3

⁷⁰ Bilag 8: 2022 - 21. februar: 2

Holodomor.⁷¹ Den nye grænse mellem Rusland og Ukraine var intet problem, dengang begge lande var en del af samme styre under Sovjetunionen, men da Ukraine blev selvstændigt fulgte Krim med. Det betød samtidig, at de 1.629.542 russere⁷², der boede på Krim, blev en del af det selvstændige Ukraine i 1991. Til sammenligning boede 625.919 ukrainere⁷³ på Krim ved samme tidspunkt. Netop andelen af russere, der i 2014 udgjorde 68% af Krim's befolkning⁷⁴, er et andet argument, Putin anvender:

“Colleagues, In people’s hearts and minds, Crimea has always been an inseparable part of Russia. [...] After the revolution, the Bolsheviks, for a number of reasons – may God judge them – added large sections of the historical South of Russia to the Republic of Ukraine. This was done with no consideration for the ethnic make-up of the population, and today these areas form the southeast of Ukraine.”⁷⁵

Denne argumentation fokuserer dermed på, at etniske russere ikke blev spurgt om, hvorvidt de ville være en del af Ukraine. Hovedargumentet er derfor, at eftersom der er en større andel af russere på Krim, bør halvøen derfor også tilhøre Rusland. Dermed argumenterer Putin ud fra en nationalistisk argumentation. Baggrunden for denne argumentation skal findes ved Sovjetunionens sammenbrud i 1991, hvor nationalstaterne som for eksempel Ukraine erklærede sig uafhængige af unionen og dermed afkoblede sig fra Moskva og Rusland. Det betød, at grænserne mellem Ukraine og Rusland, der blev tegnet af bolsjevikkerne og den sovjetiske ledelse, var de officielle grænser for de nu selvstændige republikker. Sovjetiske borgere blev hermed til enten russiske borgere eller ukrainske borgere, uanset eget personlige ophav og identifikation. Dermed blev mange etniske russere en del af Ukraine, hvilket er netop dette, Putin påpeger i sin argumentation: “Let me remind you that the people living in territories which are part of today’s Ukraine were not asked how they want to build their lives when the USSR was created or after World War II.”⁷⁶

⁷¹ Keating, 2014

⁷² Bowman et al., 1999

⁷³ Bowman et al., 1999

⁷⁴ Krymedia.ru, 2015

⁷⁵ Bilag 5: 2016 - 18. marts: 2-3

⁷⁶ Bilag 9: 2022 - 24. februar: 8

Putins opfattelse af grænserne

Alt i alt mener Putin, at de grænser, der eksisterer i dag mellem Ukraine og Rusland, ikke er legitime, da de ukrainske områder historisk set har tilhørt Rusland og har en stor andel russere. Ved at skabe dette narrativ prøver han at legitimere Ruslands handlinger i forbindelse med Ukraine. Derfor er det oplagte spørgsmål: hvilke grænser mellem Ukraine og Rusland finder Putin legitime? Rusland havde i 90'erne og begyndelse af 00'erne netop anerkendt Ukraines suverænitet samt landets tilhørende grænser, hvilket Putin også selv har fremhævet i taler fra begyndelsen af 00'erne.⁷⁷ Men i talen fra d. 21. februar 2022 har Putin en ganske anden opfattelse af grænsespørgsmålet, hvor han henviser til den tidligere borgmester af Sankt Petersborg, Anatoly Sobchak:

“[...] he shared the following opinion: the republics that were founders of the Union, having denounced the 1922 Union Treaty, must return to the boundaries they had had before joining the Soviet Union. All other territorial acquisitions are subject to discussion, negotiations, given that the ground has been revoked.”⁷⁸

I dette citat refererer Putin tilbage til 1922, hvor Rusland havde et lang større territorium end i dag, som landet havde arvet fra Ruslands tid som imperium. På dette tidspunkt i slutningen af 1910'erne strakte Ruslands territorium langt ind over de nuværende ukrainske grænser, der inkluderede den nuværende ukrainske hovedstad, Kiyv. Dette citat rejser derfor spørgsmålet, om hvorvidt Putin anser flere dele af Ukraine, udover Krim og Donbas-regionen, som retmæssige dele af Rusland, samt om det vil have betydning for, hvordan Rusland vil agere over for Ukraine.

I denne sammenhæng er det også værd at bemærke, at Putin i flere taler siden annekteringen af Krim-halvøen har fravalgt historiske begivenheder, hvor ukrainerne markerer deres identitet som et særskilt folk. Hverken den ukrainske selvstændighedskrig i 1917-1920 eller betydningen af korenizatsiia bliver nævnt af Putin. Han undgår at anerkende Ukraines autonomi og undgår at udfolde, hvorfor bolsjevikkerne påbegyndte korenizatsiia, hvilket er interessant, eftersom korenizatsiia handlede om at anerkende de forskellige nationaliteter i forbindelse med at imødekomme deres ønsker om en afgrænset nation. Kombinationen af den manglende anerkendelse af Ukraines legitimitet som stat samt fokuset på de gamle grænser

⁷⁷ Bilag 1: 2001 - 23. august

⁷⁸ Bilag 8: 2022 - 21. februar: 10

og territorium fra det imperialistiske Rusland tegner et billede af en russisk præsident, der ikke er tilfreds med den nuværende geopolitiske situation.

Putin er ikke alene frustreret over, at retmæssigt russiske territorier er en del af Ukraine, han er også indigneret over den umenneskelige behandling, som han mener, at den etnisk-russiske minoritet i Ukraine lever under. Han peger på den ukrainske regering som ansvarlig med forklaring i dens nazistiske tilbøjeligheder.

Anden Verdenskrig, ukrainsk nationalisme og nazisme

Et erindringssted, som også er gennemgående i sin vigtighed for Putin, er Anden Verdenskrig eller Den Store Fædrelandskrig, som krigen bliver kaldt i Rusland. Krigen har haft stor betydning for Ruslands selvopfattelse og historiske forståelse, hvilket også bliver fremhævet ved en årlig begivenhed til minde om sejren over Det Tredje Rige og de faldne russiske soldater. Anden verdenskrig fylder også i Putins taler i sammenhæng med, hvordan han opfatter Ukraine, samt hvilken relation erindringsstedet har for nutidens Ukraine. Han fremhæver primært ukrainske nationalistes relation til Det Tredje Rige og nazismen, som ud fra Putins optik stadig hersker blandt eliten i Ukraine. I talerne fra begyndelsen af 00'erne bliver nazismen ikke omtalt eller hentydet til, da forholdet mellem Rusland og Ukraine var mere venskabeligt og samarbejdende. Putin fokuserede på de fælles værdier og den fælles historie, som landene deler. Med Euromajdan og annekteringen af Krim blev tonen dog skarpere fra Putins side, og i 2014 drager han en sammenligning mellem den ukrainske elite og nazister med grundlag i ukrainske nationalistes samarbejde med nazisterne under Anden Verdenskrig.⁷⁹ Sammenligningen intensiveres i artiklen fra 2021 og i talerne fra februar 2022, hvor problematikken gentages:

“But they do exist and only because these people did not agree with the West-supported coup in Ukraine in 2014 and opposed the transition towards the Neanderthal and aggressive nationalism and neo-Nazism which have been elevated in Ukraine to the rank of national policy.”⁸⁰

⁷⁹ Bilag 4: 2014 - 15. marts

⁸⁰ Bilag 8: 2022 - 21. februar: 19

OUN og Stepan Bandera

Det interessante spørgsmål er, hvorfor Putin vælger at sætte lighedstegn mellem den ukrainske politiske elite og nazismen. Svaret skal findes i historien om Organisationen for Ukrainske Nationalister (OUN), der blev etableret i 1929. Historien om OUN er kompleks og indeholder mange nuancer, hvorfor der er stor debat omkring organisationens eftermæle og betydning for det moderne Ukraine. Selve organisationen var ultranationalistisk og havde som hovedmål at skabe et uafhængigt Ukraine adskilt fra Sovjetunionen og Polen⁸¹. Disse to lande blev anset som besættelsesmagter af OUN, og disse blev derfor også anset som hovedfjenderne. Udover hadet til Polen og Sovjetunionen var OUN bygget op om en bestemt diskurs og ideologi, der kan relateres til systemerne i det fascistiske Italien og Det Tredje Rige. Det betød dog ikke, at medlemmer i organisationen så sig selv som nazister og fascister, men anerkendte lighederne i OUN med Italiens og Tysklands systemer⁸². Lighederne var blandt andet, at der i landet udelukkende var plads til de "primære borgere", navnlig ukrainere, deraf kommer slagordene "Ukraine for ukrainerne", der blev brugt af OUN.

Det står dermed ganske klart, at OUN ønskede et selvstændigt Ukraine, men selve strategien for hvordan selvstændighed skulle opnås i praksis, var mere uklart. Internt i OUN var der også uenigheder, og i begyndelsen af 1940'erne delte organisationen sig op i to dele: OUN-M og OUN-B. OUN-M bestod primært af ældre medlemmer og havde en mindre aggressiv tilgang til, hvordan Ukraine skulle blive uafhængigt. OUN-B bestod derimod primært af unge mennesker, der var mere revolutionistisk orienterede og voldsparete⁸³. I denne sammenhæng skal lederen af denne del af organisation, Stepan Bandera, italesættes, eftersom han for Putin sidenhen er blevet synonym med OUN⁸⁴. Denne fraktion opererede primært i det vestlige del af det nuværende Ukraine og til mindre grad i det centrale og østlige Ukraine⁸⁵. Denne undersøgelse fokuserer primært på OUN-B fraktionen, eftersom det primært er denne del af OUN, som Putin indirekte refererer til i sine taler og artikler. OUN-B blev netop en central aktør i 1941, hvor Hitler og Tyskland påbegyndte invasionen af Sovjetunionen. OUN så denne offensiv som en mulighed for både at bekæmpe Sovjetunionen og dermed oprette et uafhængigt Ukraine. Af denne grund indgik OUN i et aktivt samarbejde med tyskerne på flere områder. Organisationen hjalp primært med efterretninger, men de ydede også militær

⁸¹ Yurchuk, 2009: 109

⁸² Statiev, 2020: 445; Yurchuk, 2017: 110

⁸³ Statiev, 2020: 445

⁸⁴ Portnov, 2016

⁸⁵ Statiev, 2020: 444

hjælp og anså sig selv som en femte kolonne til den tyske hær⁸⁶. Dertil deltog flere medlemmer af OUN i et reservepoliti, der assisterede tyskerne under deres indtog i Sovjetunionen. Det er især reservepolitiets deltagelse i Holocausten, der har præget opfattelsen af OUN i eftertiden. OUN hjalp eksempelvis tyskerne i det vestlige Ukraine nær byen Lviv i sommeren 1941, hvor organisationen var med til at dræbe mere end 13.000 jøder og flere hundrede polakker⁸⁷. Disse handlinger var ikke i strid med OUNs principper, eftersom nationalisterne i OUN anså kommunister, polakker og jøder som fjender, der ville undergrave et selvstændigt Ukraine⁸⁸.

Erindringskonflikten om OUN

Historien om OUN maler dermed et mudret billede af en organisation, der kæmpede for selvstændighed, men på samme tid begik krigsforbrydelser og masse mord i samarbejde med en krigsmagt, som i eftertiden er blevet foragtet af hele verdenssamfundet. Denne problematiske historie anvender Putin som et redskab i sine taler i nyere tid:

“However, those who stood behind the latest events in Ukraine had a different agenda: they were preparing yet another government takeover; they wanted to seize power and would stop short of nothing. They resorted to terror, murder and riots. Nationalists, neo-Nazis, Russophobes and anti-Semites executed this coup. They continue to set the tone in Ukraine to this day.”⁸⁹

Putin skaber hermed et narrativ, hvor der bliver sat lighedstegn mellem nutidige ukrainske nationalister og nationalisterne under Anden Verdenskrig. Putin prøver at minde omverdenen om, at sidste gang ukrainske nationalister havde magt, resulterede det i folkemord, nazisme, antisemitisme, terror, mord og uro. Eftersom alle i verdenssamfundet er enige om, at nazisme skal bekæmpes, bruger Putin også nazismen som en anledning til at legitimere sin invasion af Ukraine, hvor han ønsker at “[...] demilitarise and denazify Ukraine [...]”⁹⁰. Forsøget med at koble nazismen til den nuværende elite, der ønsker et selvstændigt Ukraine, er dog muligvis ikke henvendt til verdenssamfundet, men rettere et budskab til befolkningen i det centrale og

⁸⁶ Statiev, 2020: 449

⁸⁷ Statiev, 2020: 452-453

⁸⁸ Statiev, 2020: 452

⁸⁹ Bilag 4: 2014 - 15. marts: 5

⁹⁰ Bilag 9: 2022 - 24. februar: 7

østlige Ukraine, samt Ruslands borgere. Netop Ukraines forhold til nazismen er et omdiskuteret emne i landet, hvilket debatten om Stepan Bandera tydeligt viser, hvorfor det er et oplagt emne for Putin at inddrage dette i sit narrativ om det problematiske ved den ukrainske elite.

Grunden til dette skal findes i en offentlig debat i løbet af 00'erne i Ukraine, hvor præsident Viktor Yushchenko kom til magten efter den Orange Revolution. Han prøvede at ændre narrativet om OUN og Stepan Bandera til en positiv og heroisk fortælling, som var i modsætning til den russiske fortælling, der også på dette tidspunkt associerede OUN med fascisme og nazisme.⁹¹ Dette gjorde Yuschenko dels på grund af, at man i Ukraine ønskede at omskrive historien ud fra et ukrainsk perspektiv, eftersom historien førhen var skrevet ud fra et sovjetisk perspektiv⁹². Han ville dertil også bruge det nye narrativ om OUN til at skabe en anden historisk forståelse om ukrainsk selvstændighed⁹³. Lederen Stepan Bandera blev et omdrejningspunkt i debatten, eftersom Yuschenko opførte et monument til ære for Bandera i Lviv i det vestlige Ukraine⁹⁴. Dette monument og den nye erindringspolitik blev primært positivt modtaget i det vestlige Ukraine, men i de centrale og østlige dele af landet var befolkningen overvejende kritisk. Ud fra deres optik opfattede de, på trods af det nye narrativ, OUN som en radikal nationalistisk gruppe, der samarbejdede med nazisterne.

Nutidens nazister

Den polariserende historie om Stepan Bandera og OUN bruger Putin i sin argumentation vedrørende Ruslands handlinger i Ukraine, eftersom han pointerer, at den ukrainske elite hylder Stepan Bandera som helt:

“[...] and Bandera, who collaborated with the Nazis, are ranked as national heroes. Everything is being done to erase from the memory of young generations the names of genuine patriots and victors, who have always been the pride of Ukraine.”⁹⁵

⁹¹ Yurchuk, 2017: 110

⁹² Yurchuk, 2017: 115

⁹³ Yurchuk, 2017: 111

⁹⁴ Yurchuk, 2017: 119

⁹⁵ Bilag 7: 2021 - 12. juli: 14

Dermed giver Putin et konkret eksempel på, at den nye ukrainske elite direkte følger i fodsporene af de nationalister, der samarbejdede med nazisterne. Og dertil pointerer Putin, at det ikke er nok med, at nuværende ukrainske nationalister hylder disse “nazister”, de gentager også de forbrydelser, som OUN og Stepan Bandera udførte sammen med nazisterne. Derfor vil Putin beskytte både ukrainske borgere og russere, der bor i Ukraine, mod forfølgelse og folkemord. Putin anser Rusland, som det eneste land der anerkender de forbrydelser, som den ukrainske regering og politiske elite udfører:

“Meanwhile, the so-called civilised world, which our Western colleagues proclaimed themselves the only representatives of, prefers not to see this, as if this horror and genocide, which almost 4 million people are facing, do not exist.”⁹⁶

Rusland står alene med en spirende trussel på dets grænser, mens millioner af etniske russere pines og undertrykkes. Putin anser det som sin pligt at intervenere i Ukraine for at stoppe nazisterne og folkemordet på russere i Ukraine. Dette narrativ bliver stadig gentaget i hans nyligste tale den 9. maj, hvor Rusland fejrer deres helte og sejren over nazismen i Anden Verdenskrig. I talen lægger han vægt på de presserende omstændigheder i Ukraine, og hvordan en øjeblikkelig russisk indgriben var krævet, hvorfor han igangsatte invasionen den 24. februar 2022. Den “specielle militære operation” er derfor det fjerneste fra at være en aggressionskrig, men er udelukkende til for at beskytte og forebygge den trussel, som et nazistisk Ukraine udgør:

“Thus, an absolutely unacceptable threat to us was steadily being created right on our borders. There was every indication that a clash with neo-Nazis and Banderites backed by the United States and their minions was unavoidable.”⁹⁷

Dertil siger Putin i samme tale til de soldater, der bliver sendt til Ukraine, at de gentager samme heroiske handlinger ved at bekæmpe nynazisme i Ukraine, som deres forfædre i kampen mod nazismen under Anden Verdenskrig også gjorde: “You are fighting for our Motherland, its future, so that nobody forgets the lessons of World War II, so that there is no place in the world for torturers, death squads and Nazis.”⁹⁸ Ved at relatere den nuværende

⁹⁶ Bilag 8: 2022 - 21. februar: 8

⁹⁷ Bilag 10: 2022 - 9. maj: 2

⁹⁸ Bilag 10: 2022 - 9. maj: 4

situation til Anden Verdenskrig skaber Putin et narrativ, om at russerne var nødt til at intervenere, og dermed legitimerer han over for alle russere, at denne “special militære operation” er ligeså vigtig som bekæmpelsen af Det Tredje Rige under Anden Verdenskrig. Med denne erindringspolitik skaber han dermed et billede af, at historien gentager sig. Han taler ind i en selvforståelse om, at Rusland har historisk set været den største bekæmper af nazisme og altid vil være det.

Diskussion

I de følgende afsnit vil analysens pointer blive opsummeret og sat i relation til historiebrug og national identitet. Analysens pointer vil herefter blive fortolket med henblik på at bidrage til en forståelse af den nutidige konflikt mellem Rusland og Ukraine samt en forståelse af Putins verdenssyn i denne kontekst.

Analysen viser tydeligt, at Putin inddrager historie som et gennemgående tema i størstedelen af hans taler og artikler. Historie som element bliver fra 2014 mere inddraget og kulminerer i en detaljeret artikel om Ukraines og Ruslands fælleshistorie, og dertil bliver historie også i høj grad involveret i talerne i februar op til invasionen. Den høje inddragelse viser dermed, at Putin har en klar erindringspolitik, der anvendes som et magtredskab, hvilket han har benyttet siden annektering af Krim-halvøen i 2014. Formålet med denne erindringspolitik har til hensigt at skabe narrativer, der underbygger Putins og Ruslands mål i relationen til den militære indtræden i Ukraine. Dermed skal man som læser være opmærksom på tre spor i Putins taler. Ved første erindringssted om rus-arven henvender Putin sig til den ukrainske befolkning ved at lægge vægt på den fælles historie og den fælles kultur samt sprog; ved det andet erindringssted retter han en kritik af den sovjetiske arv, og hvordan Rusland er blevet uretfærdigt behandlet; og ved det tredje erindringssted om nazisme prøver han at underminere den ukrainske regering og politiske elite.

Ved det første erindringssted prøver Putin at skabe et erindringsfællesskab i forbindelse med et narrativ om, at russere og ukrainere er det samme folk på baggrund af en lang række punkter inden for historie, kultur og sprog. Det er især rus-arven fra Kyivriget, der er centralt for dette erindringssted, hvor Putin har en primordialistisk tilgang til den fælles identitet. Ukrainere og russere har en kerne i rus-arven, som de begge tilhører og vil altid tilhøre ifølge Putin. Dermed ligger Putin vægt på de faktorer, ukrainere og russere har tilfælles, som er

faktorer, Brubaker nævner, der har betydning for, hvordan en national identitet bliver afgrænset. Ved at skabe et narrativ om, at ukrainsk og russisk identitet er den samme, skaber Putin en form for legitimitet for sine handlinger; hvis de to befolkninger er det samme, så er en militær operation af Ukraine ikke en invasion, men en intervention med henblik på genforening af samme folk i Ukraines bedste interesse.

Til trods for at Putin sætter lighedstegn mellem ukrainere og russere, finder han det uacceptabelt, at Ukraine besidder territorier med russisk-etniske majoriteter. Det er i denne sammenhæng, at Putin retter sin kritik mod den tidligere Sovjetunion, som han beskylder for at frarøve den russiske nation og tildele retmæssigt russiske områder, primært beboet af etniske russere, til den ukrainske republik. Dette strider imidlertid mod hans førnævnte argument om, at det ukrainske og russiske folk skal anses som en samlet enhed. Hvis ukrainere og russere er det samme folk, virker det besynderligt, at bestemte områder bør høre til en "russisk" nation frem for en anden. Dette begrundes af Putin med, at nok er ukrainere og russere det samme folk, men begge folk stammer i sidste ende fra den *russiske* identitet, eftersom Putin mener, at Rusland har det stærkeste krav på rus-arven. Dermed kan det fortolkes, at både ukrainere og russere bør forene sig i den moderne russiske stat, som er den mest legitime af de to stater.

Putin insinuerer dermed, at ukrainere bør tilslutte sig Rusland, og samtidig fastslår han, at Ukraines territorium historisk har tilhørt Rusland. Putin bruger også et andet argument i legitimering af Ruslands handlinger. Putin kritiserer de ukrainske politikere for ikke at ville den ukrainske befolkning det bedste, og dertil prøver han at underminere de ukrainske politikeres legitimitet ved at referere til ukrainske nationalistes samarbejde med nazisterne under Anden Verdenskrig. Putin vil skabe et billede og et narrativ af magthaverne i Ukraine som uansvarlige nynazister og undertrykkere, der følger det eksempel, som ukrainske nationalister i fortiden har sat. Ifølge Putin føler han sig tvunget til at stoppe folkemordet på russere og pro-russiske ukrainere, hvorfor han var nødt til at iværksætte den "specielle militære operation" for at afnazificere Ukraine.

De førnævnte narrativer og erindringspolitik har fungeret som et ideologisk grundlag for Ruslands handlinger i forholdet til Ukraine. Narrativerne kunne dog, indtil februar 2022 anses som diplomatisk positionering i et stormagtsspil med Ukraine og Vesten. Men fra den 24. februar 2022 ændrede denne forestilling sig; Putin bekræftede med invasionen af Ukraine, at

der bag talerne og artiklerne var en optakt til reel handling. Dermed er spørgsmålet, om hvor stort et omfang Putin vil sætte handling bag ordene hvad angår andre dele af narrativet, som han har skabt. Som det også fremgår i analysen referer Putin til Sankt Petersborgs tidligere borgmester, Anatoly Sobchak, der mente, at Ruslands grænser burde tegnes om, som de var før oprettelsen af Sovjetunionen. Før Sovjetunionen var Rusland territorielt betydeligt større end i dag, spørgsmålet er derfor, hvor grænserne bør gå i dag, hvis Putin selv kunne bestemme.

Invasionen af Ukraine viser, at den russiske hær har søgt langt længere ind i Ukraine, med henblik på at indtage Kyiv og tvinge den ukrainske regering til komplet overgivelse. Hvis Putins ambition udelukkende havde været at facilitere Donbas' løsrivelse og indlemmelse i Den Russiske Føderation, virker det overdrevent fra russisk side at foretage en komplet besættelse af Ukraine i første omgang. I skrivende stund kan der kun spekuleres. Dog peger Putins narrativer på, at ukrainere i virkeligheden er vildfarende russere, og at Rusland skal have sine "oprindelige" territorier tilbage på andre langsigtede irridentistiske ambitioner. Putin har ikke eksplicit givet udtryk for dette, men det ideologiske grundlag, som erindringspolitikken, der fremgår i de tre erindringssteder, fordrer spørgsmålet om, hvorvidt Putins fremtidige ambitioner rækker ud over Krim og Donbas.

Konklusion

Dette projekt kan konkludere, at Vladimir Putin gennem sit historiebrug har fastlagt det ideologiske grundlag for den russiske invasion af Ukraine. I en overskueliggørelse af hans argumentation har dette projekt fokuseret på følgende tre erindringssteder, som hver har en betydningsfuld rolle i Putins overordnede narrativ. Gennem analysen af det første erindringssted, middelalderens Kyivrige og rus-identiteten, fremgår det, at Putin anser de ukrainere og russere som værende ét folk, og at moderne ukrainere i virkeligheden blot er russere, der har forladt deres oprindelige identitet. Sammenhørigheden mellem russere og ukrainere begrundes Putin ved at pointere, at de deler en fælles oprindelse og fællestræk med hensyn til sprog, religion og kultur, der alle er centrale elementer i definitionen af en national identitet ifølge Rogers Brubaker. Adskillelsen mellem russere og ukrainere kan ifølge Putin forstås ud fra det andet erindringssted, hvor han retter en skarp kritik af den territoriale arv fra Sovjetunionen. Putin anser grænserne fra før Sovjetunionens oprettelse, hvor store dele af det nuværende Ukraine var en del af Rusland, som de mest legitime grænser; Rusland blev røvet

ifølge Putin, hvilket også havde konsekvensen, at etniske russere blev en del af andre post-sovjetiske republikker efter Sovjetunionens opløsning på trods af deres russiske national identitet. Problematikken ved at etniske russere befinder sig i Ukraine, er ifølge Putin spidset til efter Euromajdan, eftersom der nu befinder sig en nynazistisk regering i Kyiv, der begår folkedrab på den russiske minoritet. Som tredje erindringssted optræder derfor Anden Verdenskrig og nazismen, som Putin drager paralleller til i nyere tid, hvor han sammenligner den ukrainske elite med fortidens OUN.

Denne erindringspolitik, som Putin fører gennem de tre erindringssteder, forsøger at tegne et billede af, at en russisk indtræden i Ukraine både er nødvendig og legitim. Før invasionen den 24. februar kunne Putins narrativer blot opfattes som en diplomatisk positionering, men den såkaldte "specielle militære operation" viser, at Putin handler på sine ord. Putin har i sine taler omtalt, at grænserne burde ændres tilbage til dem fra 1922, hvor Sovjetunionen endnu ikke havde ændret på Ruslands grænser. Dertil vil Putin også genforene de etniske russere i Ukraine med Rusland. I den forbindelse findes der russiske minoritetsgrupper i en lang række af andre post-sovjetiske republikker, hvilket rejser spørgsmålet, om hvorvidt Putin har flere ambitioner for at udvide Ruslands grænser i fremtiden. Dog kan dette projektet ikke stå alene i en komplet undersøgelse af Putins ambitioner, eftersom en række andre elementer, såsom betydning af NATO, Ukraines relation til Vesten, den interne politiske situation i Rusland og økonomiske overvejelser, også bør indgå i en komplet analyse af Putins udlægning af den komplekse geopolitiske situation mellem Rusland og Ukraine.

Litteraturliste

- Bowman, I., Kalabugin, V., Sedochenko, A. (1999, 16. august). Ethnic Composition of Crimea. International Committee for Crimea. Lokaliseret d. 20. maj 2022:
<https://iccrimea.org/population.html>
- Britannica, T. Editors of Encyclopaedia (2013, 7. august). Veliky Novgorod. Encyclopedia Britannica. Lokaliseret d. 20. maj 2022:
<https://www.britannica.com/place/Veliky-Novgorod>
- D'Anieri, P. Ukraine and Russia (2019). Cambridge University Press.
- Hajda, L. A., Yerofeyev, I. A., Kryzhanivsky, S. A., Zasenka, O. E., Makuch, A., & Stebelsky, I. (n.d.). *Ukraine - World War I and the struggle for independence*. Encyclopedia Britannica. Lokaliseret d. 23. maj 2022:
<https://www.britannica.com/place/Ukraine/World-War-I-and-the-struggle-for-independence>
- Howe, G. M. (2020, 11. august). *Transcaucasia | Definition, History, Map, & Meaning | Britannica*. Encyclopedia Britannica. Lokaliseret d. 23 maj 2022:
<https://www.britannica.com/place/Transcaucasia>
- Keating, J. (2014, 25. februar). Separatism in Ukraine: Blame Nikita Khrushchev for Ukraine's newest crisis. Slate.com. Lokaliseret d. 20. maj 2022:
<https://slate.com/news-and-politics/2014/02/separatism-in-ukraine-blame-nikita-khrushchev-for-ukraine-s-newest-crisis.html>
- Krymedia.ru (2015, 19. marts). Only 3.3% of Crimeans Mention Ukrainian as Their Native Language. Krymedia.ru. Lokaliseret d. 16. maj 2022:
<https://archive.ph/20150420155818/http://en.krymedia.ru/nationality/3373760-Only-3-of-Crimeans-Mention-Ukrainian-as-Their-Native-Language>
- Liber, G. (1991): Korenizatsiia: Restructuring Soviet nationality policy in the 1920s. *Ethnic and Racial Studies*, 14(1), 15-23.

- Myers, Steven L. (2015): “Democracy Faces a Hungry Winter” & “Putingrad” in: *The New Tsar: The Rise and Reign of Vladimir Putin*.
- Plokhy, Serhii (2006). *The Origins of the Slavic Nations: Premodern Identities in Russia, Ukraine and Belarus*. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 978-0-521-86403-9
- Portnov, A. (2016, June 22). *Bandera mythologies and their traps for Ukraine*. openDemocracy. Retrieved May 23, 2022, from <https://www.opendemocracy.net/en/odr/bandera-mythologies-and-their-traps-for-ukraine/>
- Rindlisbacher, S. (2018): *From space to Territory: Negotiating the Russo-ukrainian Border, 1919–1928*, *Revolutionary Russia*, 31:1, 86-106.
- Statiev, Alexander (2020): *The strategy of the organisation of Ukrainian nationalists in its quest for a sovereign state, 1939–1950*, *Journal of Strategic Studies*, 43:3, 443-471.
- Warring, A. (2011). *Erindring og historiebrug introduktion til et forskningsfelt*. *Temp - Tidsskrift for Historie*, 1(2), 6–35. Lokaliseret d. 16. maj 2022: <https://tidsskrift.dk/temp/article/view/24845>
- Yurchuk, Yuliya (2017): *Reclaiming the Past, Confronting the Past: OUN–UPA Memory Politics and Nation Building in Ukraine (1991–2016)*.

Kildeliste

Bilag 1: 2001 - 23. august - Speech at a Reception to Mark the 10th Anniversary of Ukraine's Independence • President of Russia

Bilag 2: 2004 - 23. januar - Speech at a Ceremony Presenting Russian Awards to Ukrainian Citizens • President of Russia

Bilag 3: 2013 - 28. juli - Celebrations of Russian Navy Day and Ukrainian Navy Day • President of Russia

Bilag 4: 2014 - 15. marts - Address by President of the Russian Federation • President of Russia

Bilag 5: 2016 - 18. marts - Congratulations on the second anniversary of Crimea and Sevastopol's reunification with Russia • President of Russia

Bilag 6: 2019 - 19. juli - Interview with Oliver Stone • President of Russia

Bilag 7: 2021 - 12. juli - Article by Vladimir Putin "On the Historical Unity of Russians and Ukrainians" • President of Russia

Bilag 8: 2022 - 21. februar - Address by the President of the Russian Federation • President of Russia

Bilag 9: 2022 - 24. februar - Address by the President of the Russian Federation • President of Russia

Bilag 10: 2022 - 9. maj - Victory Parade on Red Square • President of Russia